

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Fransa təyyarəsi
Bakı hava
limanına
qəza
enişi etdi
yazısı səh.2-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 25 aprel 2024-cü il Cümə axşamı № 70 (8443) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Tarixdə ilk - sərhəddə demarkasiya dirəyinin yaratdığı yeni situasiya

Hikmət Babaoğlu: "Bu təcrübə digər mürekkəb sərhəd hissələrində də razılaşma əldə etmək üçün bir nümunə olacaq"

yazısı səh.5-də

Prezidentdən sülh mesajı - yeni gəlişmə

yazısı səh.6-də

Sərhədlərin bağlı qalması məkrli dairələrin planlarını necə pozub - açıqlama

yazısı səh.7-də

Cənubi Qafqazda "ayırıcı xətlər" çəkmək istəyənlərə sərt reaksiya

yazısı səh.3-də

Rusiya ilə mehriban qonşuluq kimləri narahat edir? - radikalların yanlış təbliğatı...

yazısı səh.8-də

Neft-qaza böyük tələbat uzun illər davam edəcək - təhlil

yazısı səh.10-də

Narkotik və oğurluq cinayətləri "dəbdədir" - səbəblər

yazısı səh.14-də

Bakıda məşhur restoranda nöqsanlar aşkarlandı, AQTa bağladı

yazısı səh.15-də

Ermənistan Ərdoğanın xəbərdarlığından sonra "soyqırımı" şousunu bitirəcəkmi? - rəy

yazısı səh.11-də

Azad edilmiş rayonlarda sənaye məhsulu istehsalı 70% artıb

yazısı səh.2-də

ERMƏNİSTANA ZƏNGƏZUR DƏHLİZİ XƏBƏRDARLIĞI - İRƏVAN İMKAN VERMƏSƏ...

Prezidentin "Zəngəzurdan yoxlamasız keçid məsələsinə sadıq" açıqlaması bu məsələyə dair mövqenin dəyişməz olduğunu bir daha ortaya qoydu; **politoloq**: "Yol açılmalıdır və açılacaq"

yazısı səh.9-də

Büdcə talanı dayanmır: deputatdan SOS! - çıxış yolu

Dövlət yarım milyard çox qazanır, məmurlar o məbləği oğurlayır; "2-3 min manat maaş alan vəzifəlilərin 5-10 milyonluq əmlakları, biznesləri var"

yazısı səh.4-də

Alimpaşa Məmmədov

Həbsdəki başçı "Abad Şəmkir" və "Şəmkir Səbəti" geri istəyir

yazısı səh.15-də

Məşhur həkim məktub yazdı və özünü güllələdi

yazısı səh.2-də

Elçin Əmirbəyov: "Azərbaycanla Ermənistan bu gün sülhə heç vaxt olmadığı qədər yaxındır"

yazısı səh.6-də

Əfv Komissiyasında baxılan müraciətlərin sayı 300-ü keçib

Azərbaycan Prezidenti yanında Əfv Məsələləri Komissiyasının növbəti iclası keçirilib.

APA xəbər verir ki, iclasda 100-dən artıq müraciətə baxılıb.

Bununla da komissiyanın iclaslarında baxılan müraciətlərin sayı 300-ü keçib.

Qeyd edək ki, komissiyanın iclasları 28 May - Müstəqillik Günü ilə əlaqədar nəzərdə tutulan əfvə bağlı keçirilir.

Nəsim Quliyev

Məşhur həkim məktub yazıb intihar etdi

Respublikanın sabiq baş pediatri, 1951-ci il təvəllüdü Nəsim Quliyev Nəsim Cəfər oğlu aprelin 24-də Abşeron rayonu ərazisində yerləşən yaşadığı evdə odlu silahdan atəş açaraq intihar edib.

Nəsim Quliyevin intiharı ilə bağlı cinayət işi başlanılıb.

Bu barədə Baş Prokurorluqdan bildirilib ki, 1951-ci il təvəllüdü Quliyev Nəsim Cəfər oğlunun aprelin 24-də yaşadığı evdə odlu silahdan atəş açaraq intihar etməsi faktı ilə bağlı rayon prokurorluğunda Cinayət Məcəlləsinin 125-ci-ci (özünü öldürmə həddinə çatırma) maddəsi ilə cinayət işi başlanılıb.

Qeyd edək ki, Nəsim Quliyev uzun müddət Elmi-Tədqiqat Pediatriya İnstitutunun direktoru, Səhiyyə Nazirliyinin baş pediatri olub. Həmçinin ATU-nun I uşaq xəstəlikləri kafedrasının professor-məsləhətçisi vəzifəsində çalışıb.

Mediada yayılan məlumatlarda bildirilir ki, N.Quliyev intihar etməzdən öncə məktub yazıb, orada özünə qəsd etməsinin səbəblərini qeyd edib.

Axar.az-a daxil olan məlumatda iddia edilir ki, həkimin intiharına səbəb depressiya olub. O, bağ evində tək yaşayırmış, ailəsi ilə münasibətləri də isti olmayıb. Bildirilir ki, oğlu uzun illərdir Ukraynada yaşayır və atası ilə heç bir əlaqə saxlamırmış.

Həkimin tanıyanların ehtimalına görə, tənhalıq, ailə münasibətlərində soyuqluq nəticədə həkimin intiharına səbəb ola bilər.

Mətbuatda yayılan digər məlumatlara görə, professorun qızı da boşanıb və ailəsindən ayrı yaşamağa başlayıb. Oğlu isə ailəsini ataraq ölkədən gedib.

Bayden Ukraynaya yardım haqqında qanunlar paketini imzalayıb

Bayden daha əvvəl Kongres tərəfindən təsdiqlənmiş Ukraynaya yardım haqqında qanunlar paketini imzalayıb.

APA xəbər verir ki, bu barədə TASS məlumat yayıb.

Azad edilmiş rayonlarda sənaye məhsulu istehsalı 70% artıb

2024-cü ilin yanvar-mart aylarında işğaldan azad edilmiş rayonlarda 33 milyon manat dəyərində sənaye məhsulu istehsal edilib.

"APA-Economics"ın Dövlət Statistika Komitəsinin hesabatı əsasında

apardığı hesablamalara görə, bu göstəricinin həcmi ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 69.2% və ya 13.5 milyon manat artıb. Belə ki, ötən ilin müvafiq dövründə azad edilmiş

ərazilərdə 19 milyon 514 min manat dəyərində sənaye məhsulu istehsal edilib.

Qeyd edək ki, hesabat dövründə ən çox sənaye məhsulu Ağdam (11 456) rayonunda istehsal edilib.

Bərdədə 45 yaşlı kişi tərəfindən qaçırılan 23 yaşlı qız tapılıb

Bərdədə 45 yaşlı kişi tərəfindən qaçırılan 23 yaşlı qız tapılıb. DİN-in mətbuat xidmətinin Bərdə regional qrupundan APA-ya bildirilib ki, keçirilmiş tədbirlər nəticəsində Bərdə rayonunda qaçırılan 2001-ci il təvəllüdü qız polis əməkdaşları tərəfindən tapılaraq ailə üzvlərinə təhvil verilib. Hazırda faktla bağlı istintaq bölməsində araşdırmalar davam etdirilir.

Hadisə rayonun Uğurbəyli kəndində qeydə alınıb. 2001-ci il təvəllüdü S.A. səhər saatlarında işə gedən zaman yolun kenarından həmkəndlisi 45 yaşlı Fərhad Rzayev tərəfindən evlənmək məqsədilə qaçırılıb.

Gömrük xətti ilə büdcə daxilolmaları açıqlandı

Bu ilin yanvar-mart aylarında Dövlət Gömrük Komitəsinin (DGK) xətti ilə büdcə daxilolmaları 1 milyard 469.9 milyon manat təşkil edib.

"APA-Economics" DGK-ya istinadən xəbər verir ki, bu, ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 4.9% çoxdur.

2023-cü ilin yanvar-mart aylarında bu rəqəm 1 milyard 544.9 milyon manat təşkil edib.

Son 1 ildə gömrük rüsumları üzrə daxilolmalar 10.4% artaraq 404,1 milyon manat, əlavə dəyər vergisi (ƏDV) üzrə daxilolmalar 10.1% azalaraq 1 milyard 7.7 milyon manat, aksizlər üzrə daxilolmalar 10.6% artaraq 48.6 milyon manat, yol vergisi üzrə daxilolmalar isə 32.2% azalaraq 9 milyon 466 min manat olub.

Gələcək il Bakıda Kosmik Texnologiyalar Konfransı keçiriləcək

Mərkəzi Asiyanın kosmik simalarının bir araya gəldiyi Kosmik Texnologiyalar Konfransı (STC2025) gələcək il Bakıda keçiriləcək.

"APA-Economics" Rəqəmsal İnkişaf və Neqliyyat Nazirliyinə istinadən xəbər verir ki, bu, Türk Dövlətləri Təşkilatının (TDT) kosmik agentlik rəhbərlərinin üçüncü toplantısında elan edilib.

Toplantıda qeyd edilib ki, kosmik sahədəki global tədbirə ev sahibliyi etmək kimi təcrübəyə malik olması gələcək il Türk Dövlətləri Təşkilatının kosmik agentliklərinin növbəti görüşünün də Bakıda keçirilməsinə imkan verir.

Qeyd edək ki, hazırda üçüncü dəfə keçirilən konfrans Türkiyə Kosmik Agentliyi ev sahibliyi edir. Konfrans çərçivəsində Türk Dövlətləri Təşkilatının (TDT) kosmik agentlik rəhbərlərinin üçüncü toplantısı işə başlayıb. Toplantıda Türk Dövlətləri Təşkilatına üzv olan Azərbaycan, Türkiyə, Qazaxıstan, Qırğızıstan, Özbəkistan, Türkmənistan və müşahidəçi ölkə Macarıstan iştirak edir.

Fransa təyyarəsi Bakı hava limanında qəza eniş etdi

Heydər Əliyev Beynəlxalq Aeroportunda "Air France" aviakompaniyasına məxsus təyyarənin qəza eniş etməsi səbəbindən həyəcan signalı elan edilib.

Bu barədə Musavat.com aeroportun mətbuat xidmətinə istinadən xəbər verir.

Osaka-Paris marşrutu ilə hərəkət edən "Boeing 777" hava gəmisi göyertəsində yaranan tüstü səbəbindən Bakı hava limanına qəza eniş sorğusu göndərilib.

"Aeroportda elan edilən həyəcan signalı ilə əlaqədar bütün qəza-xilasetmə xidmətləri hazır vəziyyətə gətirilib. "Air France" aviadaşıyıcısının təyyarəsi Bakı vaxtı ilə saat 16:37-də uğurla eniş edib.

Təyyarədə olan 280 sərnişin dərhal təxliyə edilib, insident nəticəsində xəsarət alan olmayıb", - məlumatda deyilir.

Bildirilir ki, hazırda hava gəmisinə baxış keçirilir.

Lukashenko: "Bəzi ölkələr Belarusu müharibəyə sürükləmək istəyir"

"Bəzi ölkələr Belarusu müharibəyə sürükləmək istəyir".

APA-nın BELTA-ya istinadən xəbərinə görə, bunu Belarus prezidenti Aleksandr Lukaşenko bildirib:

"Bütün doğru və yanlışlarımızla bizi müharibəyə sürükləmək istəyirlər. Əlimizdə bununla bağlı məxfi informasiya var. Biz hətta NATO-ya üzv dövlətlərdən birinin baş qarargah reisinin bu məsələ ilə bağlı nə düşündüyünü də bilirik. O, düşünür ki, Minskin silahlı qarşıdurmada aktiv iştirakı Belarus və Aleksandr Lukaşenkonun rejimini süquta uğrada bilər".

Azərbaycan Respublikasına dövlət səfərinə gələn Qırğız Respublikasının Prezidenti Sadır Japarovun aprelin 24-də rəsmi qarşılama mərasimi olub.

Həmin gün Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Qırğız Respublikasının Prezidenti Sadır Japarovla məhdud tərkibdə görüşü olub.

Daha sonra Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin və Qırğız Respublikasının Prezidenti Sadır Japarovun iştirakı ilə Azərbaycan və Qırğızistan Dövlətlərarası Şurasının 2-ci iclası keçirilib.

İclasda çıxış edən Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev "Əminəm ki, səfərin yekunları ölkələrimiz və xalqlarımız arasında qardaşlıq, dostluq münasibətlərinin möhkəmləndirilməsi işinə xidmət edəcək", - deyə bildirib: "Bu gün Sizinlə məhdud dairədə ikitərəfli qarşılıqlı fəaliyyət üzrə bir çox məsələləri müzakirə etdik. Həm ikitərəfli münasibətlərin inkişafı məsələlərində, həm də bizim beynəlxalq təşkilatlarda iştirakımızla bağlı məsələlərdə, beynəlxalq strukturlar çərçivəsində qarşılıqlı dəstək üzrə mövqələrimiz tam üst-üstə düşür. Bu gün Dövlətlərarası Şuranın ikinci iclasını keçirəcəyik, müvafiq nazirliklərin nümayəndələrinin görülən işlər haqqında hesabatını dinləyəcəyik. Prinsip etibarilə ölkələrimiz arasında qarşılıqlı fəaliyyətin möhkəmləndirilməsi üzrə iş heç vaxt dayandırılmayıb. Müvafiq nazirliklər, idarələr

Azərbaycan və Qırğızıstan arasında mühüm sənədlər imzalandı

Prezident İlham Əliyev: "Fəaliyyətimizin birləşdirilməsi və əlaqələndirilməsi yeni dəhlizlər açmaq, yeni nəqliyyat arteriyaları yaratmaq üçün müstəsna dərəcədə əhəmiyyətlidir"

daimi təmasdadır, fəal qarşılıqlı fəaliyyət göstərirlər və müntəzəm məsləhətləşmələr keçirirlər. Ona görə də əminəm ki, bugünkü səfər həm də nazirlər üçün qarşılıqlı fəaliyyətimizin aktual məsələlərinin müzakirəsinə imkan yaradacaq.

Bu gün Sizinlə artıq investisiya sahəsində əməkdaşlığın perspektiv məsələlərini müzakirə etdik və dediyim kimi, Azərbaycan-Qırğızistan İnkişaf Fondunun vəsaitlərini artırırıq, çünki bu imkandan istifadə etmək istəyən biznesmenlərdən çoxlu müraziyətlər daxil olur. Beləliklə, zənimcə, bu, investisiya sahəsində qarşılıqlı fəaliyyətin mühüm aləti

olacaq.

Həmçinin energetika sahəsində əməkdaşlıq məsələləri müzakirə olundu. Qırğızıstanın bu sahədə böyük potensialı var və Azərbaycan şirkətləri bərpaolunan enerji sahəsində işləməkdə maraqlıdır. Bu gün bu mövzunu da müzakirə edəcəyik.

Əlbəttə, biz gələcəkdə ölkələrimiz arasında əmtəə dövriyyəsinin artırılmasına ümid edirik. Bunun üçün perspektivlər mövcuddur. Bu gün imzalanacaq sənədlər bu istiqamətdə yaxşı baza yaradacaq.

Əlaqələrimizi daha böyük məzmunla tamamlamaq üçün, əl-

bəttə, gələcəkdə nəqliyyat sahəsində də fəal əməkdaşlıq edəcəyik. Çünki həm Qırğızıstanda, həm də Azərbaycanda nəqliyyat sahəsində iri infrastruktur layihələri həyata keçirilir, fəaliyyətimizin birləşdirilməsi və əlaqələndirilməsi yeni dəhlizlər açmaq, yeni nəqliyyat arteriyaları yaratmaq üçün müstəsna dərəcədə əhəmiyyətlidir.

Çox şadam ki, bu gün Sizinlə qırğız xalqının böyük oğlu Çin-giz Aytmatovun abidəsinin açılışında iştirak edəcəyik. Bu, ölkələrimiz arasında sıx qardaşlıq münasibətlərinin daha bir təzahürüdür".

Qırğızıstan Prezidenti Sa-

dır Japarov "Qırğızıstan-Azərbaycan dostluğu haqqında Sizin sözlərinizə məmnuniyyətlə qoşulmaq istəyirəm, Sizinlə tam razıyam. Qonaqpərvər Azərbaycan torpağında Sizinlə bir daha görüşməyimə, Qırğızıstan-Azərbaycan əməkdaşlığının gələcək inkişafı haqqında fikirlərimi bölüşməyimə ürkədən şadam. Əminəm ki, bu səfər iki ölkə arasında münasibətlərin dərinləşməsinə böyük töhfə olacaq, bu gün imzalanmış sənədlər isə əməkdaşlığımızın genişlənməsinə kömək edəcək", - deyə söyləyib: "Hörmətli İlham Heydər oğlu, bütün sahələrdə praktiki əmək-

daşlıq üçün geniş imkanlarımızın olduğu barədə Sizin fikrinizlə razıyam. Qardaş ölkələrimiz arasında münasibətlər möhkəm bünövrə - xalqlarımızın dərin tarixi və mənəvi əlaqələri üzərində qurulub. Biz Qırğızıstanla Azərbaycan arasında strateji tərəfdaşlığın müntəzəm surətdə davam etməsi baxımından bu səfərə böyük əhəmiyyət veririk. Qırğızıstan gələcəkdə də dövlətlərarası münasibətlərin yüksək səviyyədə və hökumətlərarası, regionlararası və gələcək əməkdaşlıq mexanizmləri üzrə sonrakı inkişafına hazırdır. Məhdud formatda görüşdə biz artıq əməkdaşlığımızın bir çox mühüm məsələlərini müzakirə etdik, onun əsas istiqamətlərini, prioritetlərini qeyd etdik və Dövlətlərarası Şuranın iclası çərçivəsində müzakirələri davam etdirəcəyik. Çox sağ olun".

Ardınca Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin və Qırğız Respublikasının Prezidenti Sadır Japarovun iştirakı ilə Azərbaycan-Qırğızıstan sənədlərinin imzalanması mərasimi olub.

Daha sonra Prezident İlham Əliyev və Prezident Sadır Japarov mətbuata bəyanatlarla çıxış ediblər.

Musavat.com

Cənubi Qafqazda "ayırıcı xətlər" çəkmək istəyənlərə sərt reaksiya

Politoloq: "Azərbaycan Prezidentinin xəbərdarlığından sonra həmin güclər bölgəmizlə bağlı çirkin fəaliyyətlərinə müəyyən çəki-düzən vermək məcburiyyətində qalacaqlar"

"Cənubi Qafqazda ayırıcı xətləri çəkmək üçün bəzi cəhdlər göstərilir. Məhz bu səbəbdən Avropa Komissiyasının sədri, ABŞ-ın dövlət katibi və Ermənistanın baş nazirinin tarixdə görünməmiş Brüssel görüşündən narahatlığımızı bildirdik".

Bunu Prezident İlham Əliyev aprelin 23-də ADA Universitetində keçirilən "COP29 və Azərbaycan üçün Yaşıl Baxış" mövzusunda beynəlxalq forumda söyləyib.

Dövlətimizin başçısı əlavə edib ki, bu təsisatın tarixində heç zaman keçmiş SSRİ respublikası ilə bu cür görüş olmayıb. Hətta Ukrayna, Gürcüstan və Moldova ilə bu cür görüş keçirilməyib.

Dövlət başçısı əlavə edib ki, Fransa, Hindistan və Yunanıstan Ermənistanı bizə qarşı silahlandıırır, biz oturub gözəlləyə bilərik.

Həmin ölkələrin bunu açıq şəkildə həyata keçirdiklərini vurğulayan dövlət başçısı qeyd edib:

"Özü də onlar bunu açıq və nümayişkarana şəkildə edirlər və hətta çalışırlar ki, bununla bizə nə isə sübuta yetirsinlər. Biz sadəcə oturub gözəlləyə bilərik. Biz bu mövqeyi açıq şəkildə Ermənistan hökumətinə və Ermənistanın bu gün qayğısına qalmağa çalışan

tərəflərə bildirmişik. Əgər özümü-zə ciddi təhdid görsek, biz ciddi tədbirlər görməli olacağıq".

Faktiki olaraq Prezident Cənubi Qafqazda ayırıcı xətlər çəkmək istəyənlərə sərt xəbərdarlıq edib və bunun perspektivsizliyinə diqqət çəkib. Həmçinin İrəva-

nı silahlandırmanın yanlış yolda olduğunu duyurub. Aidiyyəti tərəflər doğru nəticə çıxaracaqmı?

Politoloq Anar Əliyev "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Prezident İlham Əliyevin ADA-da keçirilən beynəlxalq tədbirdə səsləndirdiyi

fikirlerden də göründüyü kimi, Azərbaycan və onun liderinin baxışları stratejidir, globaldır və bəşəri dəyərlərə söykənir. Prezident İlham Əliyev Ermənistan daxilindəki qrupların və Ermənistanın havadarlarının atdığı destruktiv addımlara, sərgilədiyi mövqeyə də diqqət yetirdi. Azərbaycan Prezidenti açıq şəkildə bəyan etdi ki, biz oturub Ermənistanın silahlandırılmasına, Ermənistanın revanşist əhval-ruhiyyəsinin alovlandırılmasına tamaşa etməyəcəyik, buna seyrci qalmaq yacağıq: "Bu, hesab edirəm Ermənistan cəmiyyətində Azərbaycanla münasibətlərin normallaşmasına qarşı çıxan, eyni zamanda Ermənistanı alet etməklə bölgədə münəqişə mühiti formalaşdırmağa çalışan güclərə sərt mesaj idi. Son dövrlər Ermənistanla Azərbaycan arasında bir sıra istiqamətlərdə irəliyə doğru real addımların atılması, xüsusilə də sərhədlərin delimitasiya və demarkasiyası ilə bağlı proseslərin başlanması, anklav olmayan 4 kəndin geri qaytarılması ilə bağlı razılığın əldə olunması bir sıra qüvvələri ciddi şəkildə narahat eləyir. Onlar Ermənistanla Azərbaycan arasındakı münasibətlərin indiki şərtlər daxilində normallaşmasını özlərinin Qafqaz maraqları üçün təhdid kimi qiymətləndirirlər və bütün mümkün imkanlardan, çirkin variantlardan istifadə edərək bu prosesin qarşısını almağa, ən pis halda bu prosesin sürətini azaltmağa çalışırlar".

Politoloqun sözlərinə görə, məhz bunları nəzərə alaraq Azərbaycan lideri Cənubi Qaf-

qazdakı proseslərə müdaxilə etməyə çalışan, onun axarını bölgə dövlətlərinin, bölgə xalqlarının maraqlarına deyil, özlərinin çirkin maraqlarına xidmət yönünə dəyişməyə çalışan güclərə mövqeyini ifadə etdi: "Hesab edirəm ki, həm də Ermənistanla mesaj çatdırılmış oldu ki, biz Cənubi Qafqazda mövcud olan imkanlardan səmərəli və ağılla istifadə etməyi bacarsaq bölgəmiz daha sürətlə inkişaf edəcək, barış regionuna çevriləcək. Burada yeganə şərt bölgəmizdən kənar güclərin, neoimperialist qüvvələrin əlaltısı olmamaq, onların maraqlarına oynamamaq və müstəqil düşüncə ortaya qoymağı bacarmamaqdır. Bu mənada hesab edirəm ki, Azərbaycanın ortaya qoyduğu mövqə bölgəni yenidən qanşdırmağa çalışan qüvvələr və onların Ermənistandakı əlaltıları tərəfindən izlənilir. Azərbaycan Prezidenti artıq çoxdandır dünya səviyyəsində dediyi bütün sözləri, verdiyi bütün vədləri yerinə yetirməyi bacaran qətiyyətli, iradəli lider kimi qəbul olunur. Hesab edirəm ki, həmin güclər Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin son çıxışında səsləndirdiyi fikirləri də ciddi qəbul edərək bölgəmizlə bağlı çirkin fəaliyyətlərinə müəyyən çəki-düzən vermək məcburiyyətində qalacaqlar. Əks halda, bölgədə maraqlarına zərbə vurulan həmin qüvvələr, məsələn, Fransa və bu proseslərdən zərər çəkən tərəf isə həmin güclərin əlaltısı olmağa razılıq verən tərəf olacaq".

[Elibar SEYIDAĞA, "Yeni Müsavat"](http://ElibarSEYIDAĞA, 'Yeni Müsavat')

Aprelin 23-də mediada yayımlanan iki rəsmi açıqlamanın təhlili məmur oğurluqlarını bir daha gündəmə gətirir.

Pozitiv xəbər budur ki, büdcənin qeyri-neft-qaz sektoru üzrə gəlirləri proqnozdan yarım milyard manat çox olub. Belə ki, 2024-cü ilin yanvar-mart ayları üzrə qeyri-neft-qaz sektoru üzrə büdcə daxilolmaları 4671,7 milyon manat olub. Maliyyə Nazirliyinin məlumatına görə, qeyri-neft sektoru üzrə gəlirlər ümumi büdcə daxilolmalarının 50,6 faizini təşkil edib. Bu da proqnozla müqayisədə 472,8 milyon manat və ya 11,3 faiz, 2023-cü ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə isə 241,7 milyon manat və ya 5,5 faiz çoxdur.

Deputat Vahid Əhmədov isə aprelin 23-də parlamentin iclasında çıxış edərək deyib ki, Hesablama Palatası 2023-cü ildə 31 uyğunluq auditi həyata keçirib və bunların 27-sində ciddi nöqsanlar aşkarlayıb.

Vahid Əhmədov eyni zamanda bildirib ki, problemlərin bir çoxu da mühasibat-uçot sahəsində peşəkar mütəxəssislərin olmaması ilə bağlıdır. Deputat yoxlama müddətinin qısaldılmasını da zəruri sayıb.

Bu, faktiki olaraq yarım milyarddan artıq vəsaitin məmurlar tərəfindən dolayı yollarla büdcədən oğurlanması deməkdir. Bu pozuntular məxasiyə məqsədlidir...

Mənzərə belədir: Dövlət rəhbərliyi qeyri-neft sektorunun inkişafı üçün çalışır, vuruşur, nəhayət, yarım milyard artıq vəsait əldə olunur. Ancaq digər tərəfdə də məmurlar yarım milyard oğurlayır...

Qeyd edək ki, büdcə oğurluqları - korrupsiya ilə bağlı Azərbaycanda xeyli həbslər həyata keçirilib, məmur komandası yenilənib, ancaq fakt budur ki, yeni gələnlər də "gözü çıxmış qardaş" taleyindən dərs çıxarmır. Büdcə oğurluqlarını necə minimuma endirmək olar? Məmur, kadr siyasətində nələri, hansı meyarları dəyişmək lazımdır ki, oğurlar azal-

Büdcə talanı dayanmır: deputatdan SOS! - çıxış yolu

Dövlət yarım milyard çox qazanır, məmurlar eyni məbləği oğurlayır; "2-3 min manat maaş alan məmurların 5-10 milyonluq əmlakları, biznesləri var"

alan məmurların 5-10 milyonluq əmlakları, biznesləri var. Məmur vəzifədə oturub büdcə pulunu oğurlayır, pulu qanunun tələb etdiyi qaydada mühasibat uçotu aparmadan öz bildiyi kimi, özünün şəxsi pulu kimi şəxsi maraqlarına uyğun xərcləyir. Arxayındır ki, məsələ araşdırılsa, məsələlər elə Hesablama Palatası gəlib araşdırırsa, adını hallandırmayacaq, sabah lap istintaqa da cəlb etsələr belə pu-

cəkə, büdcə oğurluqları da davam edəcək. Azərbaycanda büdcə pullarının xərclənməsi ilə bağlı hesabatlılıq yox səviyyəsindədir. Qanuna görə isə məmur 1 manat belə büdcə pulunu xərcləyibse, həmin 1 manatın hesabatını verməlidir. Çox təəssüf ki, biz illərdir bu məsələni qaldırıraq, hər il də eyni tərzdə hesabat yazılır, eyni tərzdə də büdcə oğurluqları davam edir".

Natiq Ələsgərov depu-

Bakı dünyada ən çox xarici investisiya yatırılan üçüncü şəhərdir

Böyük Britaniyanın "Financial Times" qrupunun "FDI Intelligence" nəşri 2023-cü ildə ən çox birbaşa xarici investisiyalar yatırılan şəhərlərin TOP 100 reytingini açıqlayıb. "APA-Economics" xəbər verir ki, Bakı reyting sıralamasında 3-cü yerdə qərarlaşıb.

Nəşrin qeyd etdiyinə görə, Azərbaycana birbaşa xarici investisiya yatırılması ilə bağlı ötən il əldə edilmiş razılaşmalar 2017-ci ildən sonrakı dövrdə ən irihəcmli layihələrdir. Bildirilib ki, bir neçə mühüm logistika layihələri ilə yanaşı, 2023-cü ildə Bakıya təkəcə Macanstanın "Hell Group" şirkəti tərəfindən 211 milyon dollar sərmayə yatırılacağına dair saziş imzalanıb.

"Financial Times"-in "FDI Intelligence" nəşrinin reyting cədvəlində ilk yeri Almaniyanın Manheyim şəhəri tutub. İkinci yerdə isə Rumıniyanın Krayova şəhəri yer alıb. Hesabatda bildirilir ki, 2023-cü ildə dünya üzrə şirkətlər 1,33 trilyon dollar dəyərində birbaşa xarici investisiyaların qoyulması barədə razılığa gəlib ki, bu da əvvəlki ilə müqayisədə 4% çoxdur.

Qeyd edək ki, "Financial Times" nəşrinə məxsus "FDI Intelligence" iqtisadiyyatın bir çox sektorları üzrə global və regional bazarların və korporativ investisiya mühitinin dərin təhlili üzrə ixtisaslaşıb. Nəşrin "FDI 100" metodologiyası birbaşa xarici investisiyaların cəlb baxımından sürətlə inkişaf edən 100 regionun öyrənilməsinə əsaslanır. Reyting özəl kapital bazarları üzrə məlumatların qiymətləndirilməsi və elan edilmiş investisiya layihələrinin sayını, kapital qoyuluşunun və birbaşa xarici investisiyaların artım tempini, habelə investisiyalar hesabına yaradılacaq yeni iş yerlərinin sayını nəzərə alır.

ayrılan büdcənin icrası o sayda göstərilməlidir. Bilinməlidir ki, hər rayona, idarəyə, təşkilata büdcədən nə qədər pul ayrılıb, daha sonra hər rayona, kəndə, küçəyə nə qədər ayrılıb. Sonra da bunun icrası ilə bağlı məlumatlar göstərilməlidir. Qeyd olunmalıdır ki, hansı sahəyə nə qədər xərcləndi və bununla hansı işlər görüldü. Həmçinin burada pulu xərcləyən dövlət orqanı da göstərilməlidir. Bu yolla həm adi vətəndaşlar, həm də mətbuat gö-

□ **Elsən MƏMMƏDƏLİYEV,**
"Yeni Müsavat"

Millət vəkili aşkarlanan maliyyə pozuntusuna da diqqət çekib: "Bu zaman 562 milyon manat maliyyə pozuntusunun olduğunu müəyyənləşdirib. Ümumilikdə isə ötən hesabat dövründə 1,2 milyard manat həcmində nöqsan aşkar edilib".

Deputat bildirib ki, aşkar edilən nöqsanlar əsasən rüsumlar üzrə böyük borcların olması, hesabatlılığın olmaması, proqnoz göstəricilərin düzgün hesablanmaması, alqı-satqı müqavilələrinin həyata keçirilməməsi və sairə əlaqədardır: "Bütün bunlardan sonra belə bir nəticəyə gəlmək olar ki, problemlər daha çox satınalmalarda və mühasibat uçotunda olub. Ona görə də Hesablama Palatası bu sahələrə diqqəti artırmalıdır, yoxlama sahəsinin əhatəsini genişləndirməlidir".

sin?

"Bakı" Hüquq Şirkətinin rəhbəri Natiq Ələsgərov "Yeni Müsavat"a deyib ki, Azərbaycanda əmlak və gəlir bəyannaməsi öhdəliyi olmadığı üçün büdcə oğurluqlarını araşdırıb nəticəyə gəlmək çox çətindir: "Hörmətli deputat Vahid Əhmədovun qaldırdığı məsələ Baş Prokurorluq tərəfindən araşdırılmalıdır. Hesablama Palatası 2023-cü ildə 31 uyğunluq auditi həyata keçiribse və bunların 27-sində ciddi nöqsanlar aşkarlanıbsa, həmin nöqsanlarla bağlı prokurorluq orqanına niyə məlumat verilməyib? Ciddi nöqsanlara yol verən vəzifəli şəxslər kimlərdir? Niyə Hesablama Palatası ümumi rəqəmlər səsləndirib, xalqın, millətin, dövlətin pulunu tar-mar edənlərin adını açıqlamır? Azərbaycanda 2-3 min manat maaş

lun mənbəyi araşdırılmıyacaq. Bu yolla da həmin şəxs gedib pullarını ölkədən çıxara biləcək. Digər tərəfdən də, bu adamlar əlaqələrindən istifadə edib qanundan yayına bilirlər".

Natiq Ələsgərov deyib ki, bu məsələləri araşdırmaq prokurorluğun üzərinə düşür: "O adamlar mülkə araşdırılmalıdır. Dövlət satınalmalarında ciddi qanun pozuntuları var. Hətta Hesablama Palatası illik hesabat zamanı bununla bağlı kifayət qədər məlumat verir. Burada ciddi korrupsiya faktlarının olduğunu görürük. Lakin məmurun kimliyi, hansı təşkilatı təmsil etməsi, "ciddi nöqsan"a yol verib büdcədən yayındırdığı vəsait, faktiki çırpışdırdıqları məbləğin qədərini göstərmir. Əgər bu məlumatlar gizlədiləcəksə, hesabat xatirinə hesabat verilə-

tat Vahid Əhmədovun "problemlərin bir çoxu da mühasibat-uçot sahəsində peşəkar mütəxəssislərin olmaması ilə bağlıdır" fikirləri ilə razılaşmır. Deyir ki, Azərbaycanda kifayət qədər mühasibat-uçot sahəsində peşəkar mütəxəssislər var: "Sadəcə, o mütəxəssisləri işə götürüb işlətmək istəmirlər. Digər tərəfdən, belə problem varsa, işə peşəkar mütəxəssisləri götürsünlər. İşə götürülən mütəxəssislərin peşəkarlığının artırılması üçün tədbirlər görülsün. Bundan başqa, illərdir ki, təklif olunur ki, Azərbaycanda elektron dövlət büdcəsi fəaliyyətə başlasın. Yeni dövlət büdcəsinə dair ayrıca bir internet sayt olmalıdır və hər il dövlət büdcəsindən ayrılan vəsaitin icrası internetdə həmin tərəfindən izlənilə bilməlidir. Məsələn, 2024-cü ildə

Məlum olduğu kimi, Azərbaycanla Ermənistan sərhəddə koordinatların dəqiqləşdirilməsi prosesinə başlayıb.

Bu barədə Azərbaycan Respublikası Baş nazirinin müavini Şahin Mustafayevin xidmətinin media üçün yaydığı məlumatda bildirilib ki, Azərbaycan Respublikası ilə Ermənistan Respublikası arasında dövlət sərhədinin delimitasiyası üzrə Dövlət Komissiyası və Ermənistan Respublikası ilə Azərbaycan Respublikası arasında dövlət sərhədinin delimitasiyası və sərhəd təhlükəsizliyi məsələləri üzrə Komissiyanın səkkizinci görüşünün yekunları üzrə əldə edilən razılaşmalara müvafiq olaraq, 2024-cü il aprelin 23-də ölkələrin ekspert qrupları Azərbaycan Respublikası ilə Ermənistan Respublikası arasındakı sərhəddə yerdəki geodeziya ölçmələrinə əsaslanaraq koordinatların dəqiqləşdirilməsi prosesinə başlayıb.

Elə aprelin 23-də Azərbaycan Respublikası ilə Ermənistan Respublikası arasında sərhəddə yerdəki ge-

Tarixdə ilk - sərhəddə demarkasiya dirəyinin yaratdığı yeni situasiya

Abutalıb Səmədov: "Dünyada bəlkə də ilk dəfə delimitasiya və demarkasiya məsələlərinin tamamilə yeni bir forması tətbiq olunub"

Hikmət Babaoğlu: "Bu təcrübə digər mürəkkəb, yaxud mübahisə doğuran sərhəd hissələrində də razılaşma əldə etmək üçün bir nümunə olacaq"

vat" bildirdi ki, Azərbaycanla Ermənistan arasında həqiqətən tarixi günlər yaşanır. Dünyada bəlkə də ilk dəfə delimitasiya və demarkasiya məsələlərinin tamamilə yeni bir forması tətbiq olunub. Yeni indiyə qədər belə bir praktika mövcud olmayıb: "Praktikada belə olub ki, əvvəlcə delimitasiya işləri aparılıb, xəritələr üzərində sərhədlər müəyyənləşdirilib və bundan sonra tərəflər arasında müqavilə imzala-

nunun sərt üzü tətbiq olunur. Bir sözlə, tarixi proses artıq başlayıb, ilk dirəklər basdırılıb və prosesin sürətlə başa çatdırılması üçün real şərait var. Lazımdır ki, bu qətiyyəti Ermənistan hakimiyyəti bundan sonra da göstərməyə davam eləsin. Güman edirəm ki, bu cür davam eləsə, biz ürək rahatlığı ilə deyə bilərik ki, artıq tam razılaşma var və qısa müddətdə dünyada bənzəri olmayan delimitasiya və demarkasiya işləri həyata keçiri-

19-20 sentyabr lokal antiteror əməliyyatına qədər gəlib çıxma bilməsəydik, Qazax rayonunun 4 kəndinin azad olunması ilə əlaqədar razılığa da gələ bilməzdik. Yəni bu mühüm hadisələrin hər biri vahid bir strateji kursun ardıcıl həlqələri idi. Nəzərə almaq lazımdır ki, söylədiyimiz ardıcılıq üzrə hərbi-strateji prosesin idarə olunması və məntiqi nəticəyə çatdırılması həm dövlətlərarası münasibətlərə, həm də beynəlxalq təşkilatlar müstəvisində Azərbaycana qarşı görünməmiş siyasi təzyiqlər altında baş tuturdu. Ancaq Azərbaycan təqribən yarım il öncə 100 illik problemi, yeni 1923-cü ilin noyabr ayında Azərbaycan ərazisində yaradılan və milli dövlətimizin təməllərinin altına uzunmüddətli mina kimi basdırılan "Qarabağ" adlı problemi 2023-cü ilin sentyabr ayında 23 saatlıq əməliyyatla birdəfəlik aradan qaldırmaqla, Prezident İlham Əliyevin dediyi kimi, sülhə gedən yolda əsas maneəni ortadan götürməyi bacardı. Regionda sülhün əldə edilməsi üçün yeni imkanların yarandığı bir vaxtda aprel ayının 5-də Brüsseldə Aİ-ABŞ-Ermənistan üçtərəfli görüşünün keçirilməsi ilə neokolonist və islamofob güclər yenidən sülh perspektivinə ciddi zərbə vurdu. Ancaq bu sürətli diplomatik həmlələrə baxmayaraq, Azərbaycan qətiyyət və siyasi iradə nümayiş etdirərək öz prinsiplial mövqeyindən və məqsədlərindən bir addım da geri çəkilmədi. Nəticədə sülhə gedən yolda daha bir maneəni aradan götürməklə bu gün şahidlik etdiyimiz ən yeni siyasi reallığı yarıda bildi".

H.Babaoğlu qeyd etdi ki, əksər analitiklərin kəndlərimizin azad olunması üçün Ermənistan və Azərbaycan arasında yeni müharibə ehtimalını proqnozlaşdırdıqları bir vaxtda kəndlərin dinc şəkildə geri qaytarılması və delimitasiya, demarkasiya prosesinin həyata keçirilməsi barədə razılaşmanın əldə edilməsi, razılaşmadan az sonra nəzərdə tutulanların praktiki həyata keçirilməsinə başlanılması sülhə doğru kəskin dönüş kimi qiymətləndirilməlidir: "Radikal ermənilər bu kəndlərimizin

Matviyenko: "Alen Simonyan bütün "qırmızı xətləri" keçib"

Rusiya Federasiya Şurasının sədri Valentina Matviyenko senatorlara Ermənistan parlamentinin sədri Alen Simonyanın Rusiya əleyhinə bəyanatları ilə bağlı sorğu hazırlayıb Ermənistan parlamentinə göndərməyi tapşırıb.

APA-nın Moskva müxbiri xəbər verir ki, Matviyenko Simonyanın artıq bütün "qırmızı xətləri" keçdiyini bildirib.

Avropa İttifaqı ölkələrinin parlament sədrlərinin konfransında çıxış edən Simonyan "konfransın əsas mövzusunun Rusiyanın Ukraynaya müdaxiləsi və Yaxın Şərq münaqişəsi olduğunu" nəzərə alaraq, Ermənistanın Ukraynanın, həmçinin Moldovanın, Gürcüstanın, Kiprin və bütün ölkələrin ərazi bütövlüyünü qətiyyətlə müdafiə etdiyini təsdiqləmək istədiyini bildirib.

"Mən həmkarım, Ermənistan parlamentinin sədrinə sual vermək istərdim: o, kimin adından bu cür süjetlər səsləndirib? Təbii ki, Rusiyanın çoxəsrlik dostluğu olan erməni xalqı adından deyil. Biz bu cür rusofob çıxışı nəzərdən qaçıra bilmərik. Mən Ermənistan parlamentinə yazılı sorğu göndərdim ki, o, kimin adından danışır və Ermənistan parlamenti bu "sxodka"-da səslənən qiymətləri bölüşürmü? Biz bu cür rusofob, anti-Rusiya çıxışı diqqətsiz qoyamacağıq. Sadəcə, həmkarımız üçün ayıbdır ki, o, artıq bütün "qırmızı xətləri" keçib", - Matviyenko vurğulayıb.

Qeyd edək ki, Simonyanın çıxışının mövzusu dünən plenar iclasda Federasiya Şurasının beynəlxalq komitəsinin rəhbəri Qriqori Karasin tərəfindən qaldırılıb və o, erməni spikerin bəyanatının qeyri-dost tonunda olduğunu söyləyib.

qaytarılmasını həm daxili auditoriyaya, həm də xarici siyasət platformalarına Ermənistan dövlətinin sonunun başlanğıcı kimi təqdim edərək məsələni siyasi drama çevirdilər. Elə siyasi-ideoloji xaos yaratmışdılar ki, sanki Azərbaycana məxsus olan kəndlərin qaytarılması və sərhədin müəyyənləşdirilməsi Ermənistan dövlətinin siyasi intiharı olacaqdı. Ancaq tam əksinə, həqiqətəndən ibarətdir ki, bu problemin diplomatik razılaşma əsasında həll edilməsi Ermənistanın siyasi intiharı yox, xilas kimi qiymətləndirilməlidir".

Deputatın sözlərinə görə, bu razılaşmanın uğurla davam etməsi bir sıra problemlərin həlli üçün universal açara çevrilə bilər: "Məsələ ondadır ki, razılaşmada Ermənistan-Azərbaycan sərhədinin ən çətin hissələrinin

birində delimitasiya və demarkasiyanın eyni vaxtda həyata keçirilməsi, yeni sərhədlərin tam müəyyənləşdirilməsi, sərhəd mühafizə məntəqələrinin yaradılması, hər iki ölkənin sərhəd qoşun hissələrinin əraziyə yerləşdirilməsi nəzərdə tutulurdu ki, aprelin 23-dən məhz bu prosesə start verilib. Bu, sərhədin bir hissəsində prosesin tam başa çatdırılması deməkdir. Yəni proses bundan sonra da uğurla yekunlaşarsa, o zaman artıq istinad edilməli bir təcrübə yaranmış olacaq və bu təcrübənin metodikası digər mürəkkəb, yaxud mübahisə doğuran sərhəd hissələrində də razılaşma əldə etmək üçün bir nümunə olacaq. Mühəribəyə daha yaxın hesab edilən bir vəziyyətdə sülhə doğru kəskin bir dönüşə şahidlik etdik".

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

odeziya ölçmələrinə əsaslanaraq koordinatların dəqiqləşdirilməsi prosesi çərçivəsində ilk sərhəd dirəyi quraşdırılıb. İki ölkənin ekspert qruplarının işi davam edir.

Bu artıq o deməkdir ki, delimitasiya üzrə konkret anlaşmalar icra olunur, ilk dirəyin quraşdırılması artıq demarkasiya anlamına gəlir.

Bu, tariximizdə bir ilk kimi qiymətləndirilə bilər. 1918-20-ci illərdə bunu müəyyən etmək mümkün olmayıb, sovet dövründə isə sərhədlər sənəd, xəritə üzərində belli olsa da, ümumittifaq anlayışına görə buna konkret əməl edilməyib. Müstəqilliyimizin bərpasından sonra isə ərazilərimizin 20 faizi Ermənistan tərəfindən işğal edildiyindən yalnız indi sərhədlərimizi tam dəqiq müəyyənləşdirməyə başlamışıq. Artıq ilk demarkasiya dirəyi quraşdırılıb. Prosesi artıq tam razılaşma kimi başa düşmək olarmı?

"Alyans" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri Abutalıb Səmədov "Yeni Müsa-

nab, sonradan artıq yerdə sərhəd dirəkləri basdırılaraq demarkasiya prosesinə keçilib. Ancaq indi Azərbaycan-Ermənistan nümunəsində yeni praktika yaşandı - razılaşma əldə olundu və dərhal sərhəd dirəkləri basdırıldı. Bu, Ermənistan cəmiyyətində də təəcüb yaradıb. Belə bir şey dünyada heç vaxt olmayıb. Bu yaxşı təcrübəni Azərbaycan və Ermənistan dünyaya təqdim etdi. Bu, Ermənistan rəhbərliyinin prosesə nə qədər əhəmiyyət verdiyini göstərməklə yanaşı, nə qədər çətinliyini də göstərir. Müstəqillik illərində Azərbaycana qarşı törədilən hüquqazidd hərəkətlər Ermənistanda böyük qorxu yaradıb ki, eyni şeyi Azərbaycan da onlara qarşı eləyə bilər. Bu gün Azərbaycan hər cəhətdən Ermənistandan dəfələrlə güclüdür. Bu səbəbdən Ermənistanın baş naziri prosesi mümkün qədər tez yekunlaşdırmaq istəyir. Özü sərhəddəki kəndlərə gedir, əhalini başa salmağa çalışır, etiraz eləyənlərə qarşı qa-

lacaq".

Deputat Hikmət Babaoğlu isə bildirdi ki, son dörd ildə tarixi hadisələr kimi səciyyələndirilən geostrateji yeniliklərə daha birisi əlavə edildi: "Yeni müharibəyə səbəb olacaq potensiala malik Qazax rayonunun 4 kəndinin Azərbaycana qaytarılması ilə bağlı əldə edilən razılıq və sərhəd dirəklərinin basdırılmağa başlanması sülh ümidlərini yenidən artırdı. Beləliklə, 44 günlük müharibədən sonra sülhə gedən yolda ciddi dönüş yarandı. Əslində hadisələrin son kəndlərimizin də işğaldan azad olunmasına qədər gəlib çıxması 10 noyabr üçtərəfli bəyanatından sonra Azərbaycanın həyata keçirdiyi olduqca mürəkkəb və çətin hərbi-siyasi və diplomatik prosesin son həlqələrindən biri kimi qiymətləndirilməlidir. Qısaca olaraq bu mühüm prosesin ardıcılığına nəzər salsaq, görəcəyik ki, əgər Laçın yolu, Qırxqız, Fərrux, Sarıbaba əməliyyatlarından keçib, nəhayət, 2023-cü il

Bir müddətdir ki, səngiyən sülh danışıqları ilə bağlı yenilik var. Əslində gözlənilirdi ki, aprelin sonu, mayın əvvəllərində proseslə bağlı təmaslar bərpa olunacaq. Bu ehtimalı həm də Ermənistanın Azərbaycanın son təkliflərinə iki həftə öncə cavab göndərməsi də gücləndirirdi.

O məlumat da var idi ki, tərəflərin növbəti görüşü Qazaxıstanda baş tuta bilər. Artıq rəsmi Bakı Qazaxıstanda Azərbaycan və Ermənistan XİN başçıların görüşünə razılıq verib.

"Biz məsələnin (sülh sazişinin imzalanmasına - red.) həllinə heç vaxt olmadığı qədər yaxınlıq. İşğal zamanı buna heç vaxt yaxın olmamışıq. Həmin vaxt biz baza prinsipləri üzərində belə razılığa gələ bilmirdik".

Bunu Prezident İlham Əliyev aprelin 23-də deyib.

Həmin vaxt hətta "Madrid prinsipləri" üzrə razılığa gəlinmədiyini xatırladan dövlətimizin başçısı bildirib ki, o zaman sülh sazişinin layihəsi belə yox idi. İndi isə o, artıq mövcuddur. "İndi bizim sülh sazişinin necə olması ilə bağlı ümumi anlayışımız var. Biz, sadəcə, təfərrüatları işləməliyik. Lakin, əlbəttə, hər iki tərəfə vaxt lazımdır", - deyə dövlətimizin başçısı əlavə edib.

Prezident qeyd edib ki, əgər Ermənistan da buna razılaşsa, XİN rəhbərlərinin

Deputat Azər Badamov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Azərbaycanla Ermənistan bu gün heç vaxt olmadığı qədər sülhə yaxındır: "Artıq ölkələrarası tərəddüdlü məsələlər qalmayıb. Sərhədlərimizin delimitasiyası prosesi nə də başlanılıb. Biz müharibənin başa çatdığını bildirdəndə dörd kəndimizin dərhal bizə qaytarılmalı olduğunu bildirdirdik. Bu gün artıq bu məsələ də öz həllini tapıb. Yerdə qalan 4 anklav kəndimiz isə delimitasiya prosesində qarşılıqlı razılıq şəraitində həll olunacaq. Təbii ki, bu gün gündəlikdə qalan və bizi ən çox narahat edən məsələ Zəngəzur dəhlizi ilə bağlıdır. 10 noyabrda imzalanmış üçtərəfli bəyanatla Ermənistan Naxçıvana maneəsiz keçidin verilməsinə və bu keçidin Rusiya sərhəddilərinin nəzarəti altında olmasına razılıq verib. Amma təəssüf ki, Ermənistan bu öhdəliyi icra etməkdən yayınmağa çalışır. Cənab Prezident forumda xüsusilə bu məsələyə toxunaraq Naxçıvana yolumuzun açılmasının vacib-

Prezidentdən sülh mesajı - yeni gəlişmə

XİN başçıları bu dəfə Qazaxıstanda görüşə bilər, amma...

nubi Qafqaz regionu sülh və əməkdaşlıq istəyir. Bu baxımdan sülhün tez bir zamanda imzalanması və üç respublikanın əməkdaşlığa keçməsi gündəliyimizin aktual məsələsidir".

Politoloq Rusif Məmmədsoy Qazaxıstanda imzalana biləcək sənəddən danışdı: "Düşünürəm ki, Qazaxıstanda çərçivə sazişinin imzalanmasına şahidlik edə bilərik. Ermənistan bu zamana qədər şəxsən və ya xarici təzyiqlər səbəbilə prosesləri ləngitməkdə maraqlı idi. Bu gün onlar da anlayır ki, bütün bunlar ümumi nəticəyə təsir göstərməyəcək. Bu gün Ermənistan

Kənan Novruzov isə hesab edir ki, sülhə mane olan bir çox problemlər həll olunub: "Rəsmi Bakı bir neçə dəfə ən yüksək səviyyədə bildirib ki, İrəvanla sülh sazişinin imzalanması üçün tarixi fürsət yetişib. Sülhün heç vaxt indiki kimi yaxın olmadığı dəfələrlə diqqətə çatdırılıb. Məsələ ondan ibarətdir ki, indiye qədər sülh sazişinə mane olan bir çox problem artıq həllini tapıb, Azərbaycan tərəfini bütövlüyünü təmin edib, separatçı rejim ləğv olunub, delimitasiya prosesi başlanıb. Həmçinin rəsmi Bakı ilə İrəvanın mövqeləri getdikcə yaxınlaşır. Bunlar proseslərin konstruk-

Elçin Əmirbəyov: "Azərbaycanla Ermənistan bu gün sülhə heç vaxt olmadığı qədər yaxındır"

Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh müqaviləsinin imzalanması üçün real və xüsusi bir şans yaranıb. APA xəbər verir ki, bu barədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin xüsusi tapşırıqlar üzrə nümayəndəsi Elçin Əmirbəyov BBC-yə müsahibəsində bildirib.

Onun sözlərinə görə, çünki ötən il sentyabrın 19-20-də keçirilmiş lokal xarakterli antiterror tədbirləri nəticəsində Azərbaycan Qarabağdakı qanunsuz separatçı rejimin mövcudluğuna son qoyub.

Elçin Əmirbəyov vurğulayıb ki, Azərbaycanla Ermənistan bu gün sülhə heç vaxt olmadığı qədər yaxındır.

Prezidentin xüsusi tapşırıqlar üzrə nümayəndəsi Azərbaycan və Ermənistan sərhəd komissiyalarının son razılaşmasını və Qazağın 4 kəndinin Azərbaycanla qaytarılmasını müsbət hal kimi qiymətləndirib və əlavə edib ki, bununla da Azərbaycan və Ermənistan de-fakto delimitasiya prosesinə başlamış oldular:

"Bu razılaşma (delimitasiya ilə bağlı) tərəflərin ikili əsasda birbaşa təması nəticəsində və hər hansı kənar üçüncü tərəfin iştirakı olmadan əldə olunub. Bu onun göstəricisidir ki, biz məsələləri özümüz həll edə bilərik. İkinci məqam ondan ibarətdir ki, Ermənistan özü bizim torpağımızdakı işğalı sonlandırmağa qərar verdi və bu, hərbi yolla deyil, diplomatik yolla baş tutdu. Sonuncu məqam ondan ibarətdir ki, bu, Azərbaycana qarşı səsləndirilən fikirlərin - guya Azərbaycan Ermənistanla qarşı hücumu hazırlayır və qalan məsələləri güc yolu ilə həll etmək niyyətindədir yanaşmasının həqiqət olmadığını göstərdi".

Elçin Əmirbəyov deyib ki, hələ də həll olunmamış məqamlar qalır. O, bu məqamlardan danışarkən bildirib ki, əgər tərəflər sülh müqaviləsinin əsasında ərazi bütövlüyünün qarşılıqlı olaraq tanınması prinsipini vurğulayırsa, o zaman Ermənistan tərəfi bu sazişin mətni və ruhu ilə bağlı problemi aradan qaldırmalıdır: "Ermənistanın milli qanunvericiliyində, konstitusiyasında dəyişiklik olmalıdır, çünki hazırkı versiyada Qarabağın Ermənistanın bir hissəsi olduğu iddia olunur. Bu, Azərbaycana qarşı torpaq iddiasıdır. Xüsusilə nəzərə alsaq ki, Ermənistanın baş naziri artıq bir neçə dəfə öz bəyanatlarında vurğulayıb ki, o, Qarabağın Azərbaycanın bir hissəsi olduğunu tanıyır".

Elçin Əmirbəyovun sözlərinə görə, Azərbaycan həll olunmamış məsələlərin sülh yolu ilə həllinə sadıqdır və tərəflər arasında danışıqların intensivləşdirilməsini dəstəkləyir: "Ermənistan tərəfini əmin etmək istərdik ki, sülh müqaviləsinin əsas prinsipləri: qarşılıqlı olaraq bir-birinin ərazi bütövlüyünün tanınması, suverenlik və sərhədlərin dəyişməzliyi Azərbaycanın üzərinə götürdüyü öhdəlikdir. Bu, qarşılıqlı prinsipinə əsaslanır.

Eyni zamanda hesab edirik ki, Ermənistan Azərbaycanın əsas hissəsi ilə Naxçıvan Muxtar Respublikası arasında yolun açılmasına maneçiliyi dayandırmalıdır. Bu blokada hələ də davam edir".

yeni fürsətlərin meydana çıxması mümkündür. Xarici işlər nazirlərinin Qazaxıstanda ehtimal olunan üçtərəfli görüşünə gəldikdə isə bildirməliyik ki, Qazaxıstan son zamanlar Cənubi Qafqazla bağlı proseslərdə xüsusi fəallaşmış. Qazaxıstan prezidenti Kasım Jomart Tokayevin Bakı və İrəvan son səfəri, habelə digər

proseslər belə düşünməyə əsas verir. Əslində Qazaxıstanın iki dövlətlə də normal münasibətləri var. Bu mənada adçəkikən dövlət birbaşa sülhə nail olmasa belə, Zəngəzur dəhlizinin açılması ilə bağlı məsələyə töhfə verə bilər".

□ **Cavanşir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

növbəti görüşü Qazaxıstanda keçiriləcək.

Prezident sülh prosesi ilə bağlı deyib: "Artıq söylədiyim kimi, dırnaqarası "Dağlıq Qarabağ" amili daha yoxdur. Onlar (ermənilər - red.) onun sülh sazişində olmamasına razılaşsalar. Bu o deməkdir ki, əsas maneə artıq mövcud deyil. Əgər onlar o qədər də vacib olmayan bəzi təminatlardan yapışsalar, onda biz aydın şəkildə görəceyik ki, bu vaxtdan istifadə edərək daha çox silahlanmaq və bizə yenidən hücum etmək istəyirlər. Lakin biz onlara belə bir şansı verməyəcəyik".

Beləliklə, Prezident yekun xəbərdarlığını edib və faktiki bəyan etmiş olub ki, Ermənistanın lühdən başqa variantı yoxdur.

Əslində bundan doğrusu da yoxdur. Bəs xarici təsir daireləri Ermənistanı bu dəfə də doğru yol olan sülhdən yayınmağa nail ola biləcəkm? Yoxsa artıq fərqli müstəvidir?

liyini qeyd etdi. Həm də Ermənistanın vacib olmayan təminatlardan yapışaraq, danışıqlar prosesini uzadaraq yenidən silahlanmaya üstünlük verib bizə qarşı təhdid yarasarsa, tədbir görməli olacağımızı da bildirdi. Təbii ki, Ermənistanın hərəkətləri sülhə xidmət etməlidir. Biz birmənalı şəkildə sülhü dəstəkləyirik və 5 baza prinsipinə əsaslanmış layihəni təqdim etmişik. Son vaxtlar bu layihənin üzərində aktiv iş getdiyini də müşahidə edirik. Sülh müqaviləsinin imzalanması ilə bağlı növbəti görüşün Qazaxıstanda baş tutacağı gözləniləndir. Ermənistan bu məsələyə öz razılığını bildirərsə, XİN rəhbərləri Qazaxıstanda növbəti görüşü keçirə bilər. Prezident İlham Əliyev xüsusilə vurğuladı ki, COP29 tədbirinə qədər Ermənistanla sülh müqaviləsinin ilkin variantı üzərində razılaşma imzalana bilər. Bunun üçün müəkkəb bir çətinlik qalmayıb. Bu gün Cə-

tan daxilində etirazlar, kəndlərin ətrafında aksiyalar görürük, lakin bunlar yanlış təəssürat yaratmamalıdır. Çünki onların sayı çox deyil və düşünə bilən insanlar anlayır ki, torpaqları boşaltmasalar, çox böyük itkilərlə üzləşəcəklər. Bununla yanaşı, nəzərə almaq lazımdır ki, Paşinyanı ikinci dəfə seçkidə qalib edən "susqun çoxluq" adlandırdığımız bir kəsim var. Həmin insanlar keçmiş "Qarabağ klanını", revanşistləri çox yaxşı tanıyır və Nikolu əslində xilas-kar kimi görürlər. Ona görə də bölgəyə artıq sülh gəlməli, kommunikasiyalar açılmalıdır. Təsədüfi deyil ki, Prezident İlham Əliyevin Moskva səfərində Şimal-Cənub dəhlizi, Baykal-Amur magistralı ciddi şəkildə müzakirə edildi. Bu müzakirələr də yaxın perspektivdə Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı razılıqların əldə olunmasını özündə ehtiva edir".

Beynəlxalq Münasibətlər və Diplomatiya Araşdırmaları Mərkəzinin eksperti

COVİD-19 pandemi-yası zamanı bütün dünyada sərhədlər bağlandı. Daha sonra hava yolu bərpa edildi. Hazırda dünyanın əksər ölkələri quru sərhədləri də açıb. Ancaq Azərbaycan haqlı olaraq indiyədək quru sərhədləri açmayıb. Həm müharibə, həm İranla bağlı problemlər bu məsələdə əsas faktor olub.

Bununla bağlı Prezident İlham Əliyev mühüm açıqlama verib və konkret səbəb açıqlayıb: "Hazırda quru sərhədlərin müəyyən dövrə bağlı qalmasından sonra Azərbaycanda təhlükəsizliyin gücləndiyini görürük. Əvvəlki vaxtlarda bir çox hallar müşahidə olunub. Onların bəziləri ictimaiyyətə açıqlanıb, bəziləri isə açıqlanmayıb. Biz kənardan gələn ciddi təhdidlər və problemlərlə üzləşmişdik. Bizim bütün potensial risklərimizin kənardan gəldiyini söylədikdə mən bunu nəzərdə tuturdum. Azərbaycanda ciddi və ya potensial qaydada yaranan biləcək hər hansı risk yoxdur. Üzləşə biləcəyimiz yeganə potensial risklər xaricdən gələ bilər. Onda biz nə etməliyik? Biz qapılarımızı hərç-mərclik yarananların

Sərhədlərin bağlı qalması məkrli dairələrin planlarını necə pozub - açıqlama

Aydın Mirzəzadə: "Quru sərhədlərin açılması zaman məsələsidir"

Xəyal Bəşirov: "Başqa dövlətlərin də Azərbaycanda casus şəbəkələri ola bilər"

məsələlər barədə agah etməlidir. Bir tərəfdən koronavirus təhdidinin, digər tərəfdən torpaqlarımızın işğaldan azad edilməsi üçün apardığımız mübarizəyə mane olmaq üçün müəyyən kənar təhdidlərin qarşısı alınır. Müəyyən məsələlər var ki, indiki dövrdə onları açıqlamaq olmur. Cənab Prezident bunu açıq bildirdi. Sərhədlərin qapalı saxlanması ilə Azərbaycan üçün problem yaradacaq bir sıra məsələlərin qarşısını aldı, ölkəmizi içəridən partlatmaq istəyən qüvvələrin qarşısına sədd çəkdi. Quru sərhədlərin açılması zaman məsələsidir.

ğaldan azad edildi, cinayətkar birliklərin varlığına son qoyuldu. Sərhədlərin bağlı olmasının səbəblərindən biri əslində qovşaqla yerləşməsidir. Cənubi Qafqaz həssas regiondur. Böyük güclər hər zaman bu region uğrunda mübarizə aparırlar. Buna görə Cənubi Qafqaza xoş niyyətlə deyil, şəxsi maraqlarına xidmət məqsədilə girmək istəyən qüvvələr regionun aparıcı dövləti, söz sahibi olan Azərbaycana qarşı əsassız ittihamlar səsləndirirlər. İkinci Qarabağ müharibəsi bu təhdidləri daha da artırdı. Yeni İkinci Qarabağ müharibəsi

tinin aktiv fazaya keçirilməsi ilə bağlı göstəriş verilmişdi. Azərbaycan bu prosesin qarşısını aldı. Əgər sərhədlər bağlı olmasa idi, plan davamlı olacaqdı. Bu planın təkə Fransa tərəfindən təşkil edildiyini düşünürəm. Hesab edirəm ki, başqa dövlətlərin də Azərbaycanda casus şəbəkələri ola bilər. Gələcəkdə bununla bağlı məlumatlar verilir bilər".

X.Bəşirovun fikrincə, sərhədlərin bağlı olması təkə ölkəyə girişlə bağlı deyil, həm də ölkədən getməklə də bağlıdır: "Casus şəbəkəsinin işə olunması ilə

Xəzərdə HDQ və FHN-in birgə taktiki təlimi keçirilir

Aprelin 24-də Xəzər dənizinin ərazi sularında Hərbi Dəniz Qüvvələri (HDQ) ilə Fövqəladə Hallar Nazirliyinin (FHN) "Dalğa-2024" birgə taktiki təlimi keçirilir.

APA xəbər verir ki, bu barədə MN-dən bildirilib. Xəbərə görə, HDQ və FHN şəxsi heyət və vasitələrinin cəlb edildiyi təlimin məqsədi birgə fəaliyyətlərin təşkili və icrası, eləcə də bölmələrin idarə edilməsi üzrə komandirlərin və qərargahların bacarıqlarının təkmilləşdirilməsidir.

Azərbaycanın ixrac etdiyi qara kürünün qiyməti açıqlanıb

2024-cü ilin yanvar-mart ayları ərzində Azərbaycanda nəre baliğından hazırlanan qara kürünün həcmi açıqlanıb. Bu barədə "APA-Economics"-ə Dövlət Statistika Komitəsindən bildirilib.

2024-cü ilin ilk 3 ayında Azərbaycanda 103.1 kq nəre baliğı kürüsü istehsal edilib. Bu göstəricinin həcmi ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 26.4% və ya 36.9 kq azalıb. Belə ki, 2023-cü ilin yanvar-mart ayları ərzində ölkədə 140 kq qara kürü istehsal edilmişdi.

Qeyd edək ki, bu ilin yanvar-fevral ayları ərzində Azərbaycandan 90 kq nəre baliğının kürüsü ixrac edilib. Kürünün 1 kq-nın orta ixrac qiyməti 1142 ABŞ dolları (1941 AZN) təşkil edib.

üzünə bağlı, sadıq qonaqlarımızın üzünə isə açıq saxlamalıyıq", - deyərək dövlətimizin başçısı bildirib.

Belə aydın olur ki, məhz quru sərhədlərin qapalı saxlanması səbəbindən kənardan gələn ciddi təhdidlərin qarşısı alınır və risklər aradan qaldırılır. Təbii ki, bunlar dövlətin və xalqın təhlükəsizliyi üçündür.

Eyni zamanda quru sərhədlərin əbədi qapalı qalması da təbii ki, mümkün deyil. Bəs hansı vaxtda, hansı şəraitdə sərhədlər açıla bilər?

Milli Məclisin deputatı Aydın Mirzəzadə "Yeni MİSAVAT"-a bildirdi ki, Azərbaycanın quru sərhədləri əbədi bağlı qalmayacaq: "Azərbaycan üçün ciddi təhdidlərin olmadığı qənaətinə gəldikdə quru sərhədlər açılacaq. Cənab Prezidentin dünənki açıqlaması cəmiyyəti bir çox

Dünənki açıqlama ölkə rəhbərinin milli maraqları, insanların təhlükəsizliyinin qorunması məsələsini hər zaman diqqətdə saxladığını və bunun üçün lazımı, səmərəli addımlar atıldığını göstərir".

Siyasi və Hüquqi Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri Xəyal Bəşirov isə mövzunu belə şərh etdi: "Quru sərhədlərin bağlı qalması cəmiyyətdə suallar yaradırdı. Bəzən dövlət əhəmiyyətli məsələlərlə bağlı cəmiyyətə açıq məlumatların verilməsi problem yaradır, çünki bu məlumatlar təhlükə yaradacaq qüvvələrə də çatır. Prezidentin quru sərhədlərlə bağlı açıqlaması Azərbaycanın ciddi təhdidlərlə üz-üzə qaldığından xəbər verir. 2020-ci ilə pandemiya elan olundu, həmin il Azərbaycan Vətən müharibəsini etmək məcburiyyətində qaldı, torpaqlarımız iş-

nəticəsində Cənubi Qafqazı öz maraqlarına uyğun şəkildə idarə etmək istəyən qüvvələrin planlarına zidd olaraq keçmiş münaqişə həllini tapmış oldu. Ondan sonra Azərbaycan döyüş meydanında əldə etdiyi qələbəni diplomatik, hüquqi və informasiya müstəvisində təsdiq etməklə bağlı böyük proses başladı. Lakin müəyyən qüvvələr Azərbaycanın qələbəsinə kölgə salmaq istədilər, Azərbaycanı Cənubi Qafqazda hüququ, qanunu pozmaqda ittiham edərək bunu beynəlxalq ictimaiyyətin diqqətinə çatdırmaq istəyini ortaya qoydular. Məsələn, Fransa sülh təşəbbüslərinin reallaşmasına maneə yaratmaq istəyir. Bunu istəmədiyi üçün Cənubi Qafqaza müəyyən hücumlar təşkil edə bilər. Zamanında Azərbaycana yerləşdirilən kəşfiyyatçıların, casusların fəaliyyə-

şəbəkə üzvlərinin ölkədən qaçma planının da qarşısı alınmış oldu. Bu, böyük dövlətin Azərbaycana qarşı hazırladığı təhlükəli plandır. Odur ki, təhlükəsizlik və sabitlik baxımından Cənubi Qafqazdakı yeni reallıqların fonunda hansı məqamların əhəmiyyətli olduğu aydın görünür. Bu nöqteyi-nəzərdən bağlı qalması üçün əsaslar aradan qalxmayana qədər sərhədlər açılmayacaq. Əgər təhlükələr aradan qalxma mərhələsindədirsə, sərhədlərin açılması ilə bağlı addımlar atıla bilər. Əgər təhlükə qalmaqdadırsa, casus şəbəkəsi tam işə edilməyib, digər casus şəbəkələrinin olması ilə bağlı hələ də təhlükələr varsa, sərhədlər bu proses yekunlaşana qədər qapalı qalmalıdır. Casus şəbəkəsi işə edilibsə, onların verdikləri informasiyalar

sayəsində digər casus şəbəkələrinin işfəsini sürətləndirə bilərik. Müvafiq qurumların bu məsələ ilə məşğul olduğu qənaətinəyəm. Ümid edirik ki, ölkəmiz, milli maraqlarımız üçün çox böyük təhdid olan casus şəbəkəsi vasitəsilə həyata keçirilməli olan məkrli planların işə edilməsi qısa zamanda uğurla başa çatacaq və sərhədlərimiz açılacaq. Azərbaycan qapalı dövlət deyil. Ölkəmiz beynəlxalq ictimaiyyətə inteqrasiya olunmaqda maraqlıdır. Bunun sayəsində biz

böyük layihələri reallaşdırırıq. Noyabr ayında Azərbaycanda ən böyük tədbirlərdən biri - COP29 keçiriləcək. Bu baxımdan Azərbaycanın qapalı siyasət yürütməsi real görünmür. Dövlətimiz, ələlxüsus da ölkə başçısı üçün prioritet məsələ təhlükəsizlikdir. Bunun üçün sərhədlərin bağlı qalması zəruri xarakter daşıyarsa, buna gedilir. Təbii ki, bu proses bitdikdən sonra sərhədlərin açılmasının şahidi olacağıq".

■ Nigar HƏSƏNLİ, "Yeni MİSAVAT"

Sərhəd sevincləri

Zamin Hacı
zaminhaci@gmail.com

"Çöllə kənd arasında
Ölmüşdü bir qara ilan,
Yatmışdı bir qaragün.
Kölgə kimi göydən ora
Düşmüşdü bir qara gün..."

(Vaqif Nəsimi, Əskipara dərəsinin şairi, 1983-cü ildə yazdığı "Dağ havası" kitabından)

Ermenistanla Azərbaycan arasında ilk sərhəd dirəyinin basdırılması, dirəyin fotosu da içində olmaqla, xəbər lentində hamımızın diqqətini çəkdi. Çoxları bunu "tarixi hadisə" adlandırdı. Tarixidirmi? Yəqin ki. Ancaq bir dirəklə, ümumiyyətlə, dirəklə sərhəd olmur. Bu işin davamı maraqlıdır. Proses nə qədər stabil davam edəcək, düşmənçilik azalacaq mı, qıraq-bucaqdan ocağa yanar maddə axıdanlar kırıyəcək mı və sairə. Uzun işdir. Lakin ilk dirək vurulubsa, insanlarda ilk ümid qığılcımları da yaranır. Elə bütün mütərəqqi dünyanın bu sərhəd razılaşmasını alqışlaması müsbət haldır və prosesi davam etdirməyə həvəsləndirir.

Mən də dirəyi görüb sevinənlərdən biri idim və az sonra soyuq ağılla sevincimi düşünəndə özümə tragikomik gəldi. Axı mən qəlbən kosmopolit, qlobalizmçi, Yer adamı birisiyəm, sərhədləri, sınırları pis və mənasız sayıram. Vətən anlayışı uzağı doğulduğu kiçik ərazi (kənd, şəhər) və səninlə eyni dildə danışan şəxslərlə bağlı ola bilər. Bir də siyasi, dövlət anlamında. Başqa halda vətən nədir? Necə demək olar ki, Gürcüstan bizim vətənimiz deyil? Yaxud Rusiyadakı Saxa vilayəti. Bu yaxında internetdə bir saxaya (rus-sovet istilasını onlara saxta "yakut" adı yapışdırıb) rast oldum, adam dedi ki, bizdə şamanlar iki cür olur, qara şaman və ağ şaman. Ağ şamana saxalar "alxışçı" deyirmiş. Bizim işlətdiyimiz "alqış", "alqışçı" sözüdür.

Oymyakonla Biləcəri mənim üçün eyni dərəcədə və təndir. O cümlədən Almaniya, Braziliya, Afrika, Avstraliya... Lap yuxarıya getsək, hamımız Günəş sisteminin uşaqlarıyıq. Günəş üçün hamı birdirsə, hamını isidirsə, niyə biz bir-birimizə soyuq olmalıyıq?

Bəs necə oldu birdən Əskipara dərəsindəki sərhəd dirəyinə sevinim? Gör aramızda axan qanlar bizi hansı vəziyyətə gətirib... Biz ermənilərlə dinc yanaşı yaşamaq üçün ilk növbədə dinc ayrılmağa məcburuq. "Bütün Qafqaz bizimkidir" deməzdən öncə, "səninki səndə, mənimki mənə" deməyimiz lazım gəlib. Gün gəlsin, bizim də sərhədlərimiz Avropadakı kimi olsun: çayxanada oturub çay içəndə bir masa Ermənistanla, başqa masa Azərbaycana düşsün. Dövlətlərin arasında sərhəd xətti yox, uzağı durna qatarları keçsin. (Sentimental oldu, bağışlayın).

Hələlikse o türk serialının adına uyğun, "ayrılmaq da bərabər" deməyə əsas yaradan elementlər çoxalmalıdır. Əlbəttə, Ermənistan indiki üzüyümşək halına, "pişim-pişim" vəziyyətinə asanlıqla gətirilməyib (pis çıxmanın, biz dedə-babalarımızdan qalma "erməni qan gördü", "erməni deyər müsəlmanın sonrakı ağılı mənə olsun" məsələlərinin həqiqi mənasını da indi başa düşməkdəyik). İgidi öldür, haqqını yemə - Azərbaycan hakimiyyəti bu yolda xeyli əziyyət çəkib. Ancaq sülh, barışıq işləri davamlı, qalıcı olsun deyər biz güclü, özici mövqeyimizi bir az bəlkə yumşaltmalı, səbirli olmalıyıq. Ermənistan orada-burada özünə havadar axtarır, ona havadarlığı niyə elə biz özümüz eləməyək? Ən azı iqtisadi baxımdan havamız var axı. Bir-iki qaz borusunu da oradan uzadaq. Bazburutumuz azalmayacaq ki.

Zəngəzur dəhlizini qan-qadasız açmaq üçün biz ermənilərə "yol, dəhliz boyunca bir qaz kəməri də çəke bilərik" mesajını versək, nə olar? O cümlədən Naxçıvana dəhlizlə eyni gündə Türkiyənin Ermənistanla qapını, sərhədi hərtərəfli açacağı mesajı verilsə, ümumi proses sürətlənməzmi?

Hətta mən arzu edirəm tikinti oliqarxlarımız İrevanda göydelən tikməyə başlasın. Niyə də yox? Lap istəsələr orda da bir mənzili yeddi adama satarlar. Nəyi pisdir?

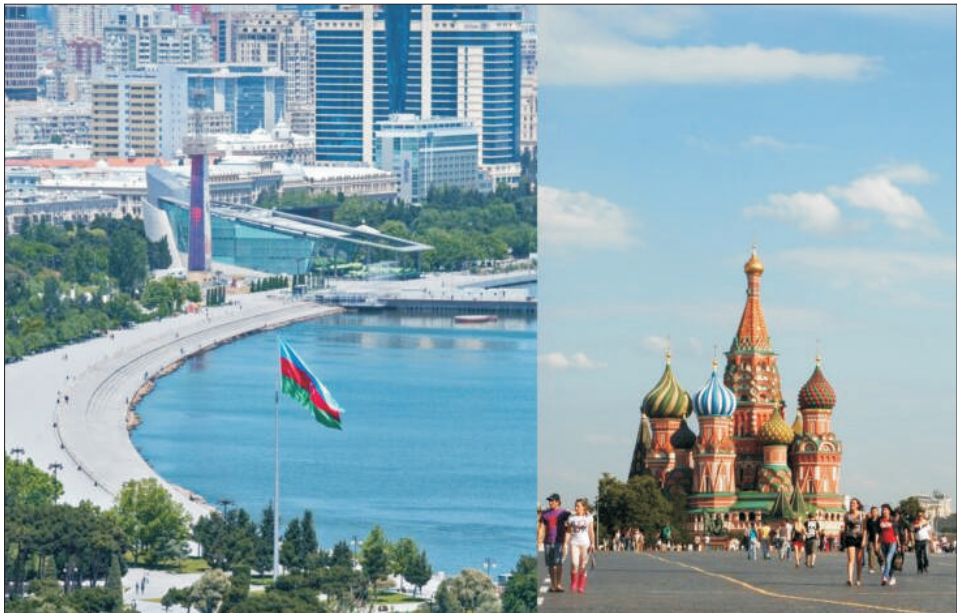
Azərbaycan-Rusiya əlaqələri iki dövlətin başçıları arasında siyasi iradəsinə uyğun olaraq hazırda sürətlə inkişaf etdirilir. Yeni reallıqlar çərçivəsində həm siyasi, həm təhlükəsizlik baxımından bu olduqca müəhümüdür.

"Yeni Müsavat" bildirir ki, aprelin 22-də Azərbaycan Prezidenti Rusiyada səfərdə olarkən bu kontekstdə mühüm açıqlamaları ilə Bakı-Moskva münasibətlərinin əhval-ruhiyyəsini gözler önünə sərdi. 2022-ci il fevralın 22-də Moskvada Azərbaycan və Rusiya prezidentləri tərəfindən imzalanan "Azərbaycan Respublikası ilə Rusiya Federasiyası arasında mütəfiqlik qarşılıqlı fəaliyyəti haqqında" Bəyannaməyə toxunan prezident deyib: "Biz əlaqələrimizin inkişafından çox razıyıq. Artıq iki ildən çoxdur ki, 2022-ci ilin fevralında burada - Kremldə imzaladığımız və əsas siyasi sənəd olan, gələcəkdə münasibətlərimizin ardıcıl inkişafını müəyyən edən mütəfiqlik qarşılıqlı fəaliyyəti haqqında Bəyannamə çərçivəsində işləyirik".

Təhlilçilər də bildirir ki, siyasi münasibətlərin ən yüksək səviyyədə inkişaf etdirilməsi iqtisadi münasibətlərin genişləndirilməsinə də müsbət təsirini göstərir. Əlbəttə, istər Çar Rusiyası, istər Sovet Rusiyası dövründə Azərbaycan imperialist siyasətin acılarını çox çəkib. Ancaq son 30 ildə aparılan siyasət tamamilə fərqli mənərəyə yerləşib və o da aydın olub ki, Rusiya heç də Qərbdən zəif güc deyil. Praqmatizm, məntiq, reallıqlar deyir ki, qonşumuzdakı nəhənglə daha sıx əməkdaşlıq, dostluq qurmaqla böyük nailiyyətlər əldə edə bilərik, nəinki onunla konfrontasiyaya getməklə.

Hazırda Rusiya ilə münasibətlərin dərinləşməsinə hakimiyətin radikal siyasi opponentləri öz dar prizmasından ancaq neqativ kimi təqdim edir. Bir çoxları Rusiya ilə yaxınlaşmanın əleyhinə təbliğat aparırlar. Onların çoxu da missioner Qərb dairələrinin əlaltıları kimi tanınır. Bu cür təbliğatla cəmiyyətdə fərqli fikirlər formalaşdırılması cəhdləri var. Hansı ki, bu, Azərbaycanın maraqlarına qətiyyətlə uyğun deyil. Əlbəttə, biz Türkiyə ilə cəlbəlaşırıq, bir millət, qardaş dövlət kimi addımlayırıq. Ancaq Rusiya ilə münasibətləri dostluq səviyyəsində saxlamamaq ciddi fəsadlar verə bilər və bunu Ukrayna, Ermənistan, Gürcüstan nümunələrində görürük. Rusiya ilə dostluq nə qazandırır, əksi olsa nələr olar?

Ədalət Partiyasının sədr müavini, siyasi ekspert Elxan Şükürlünün sözlərinə görə, Rusiya sülhməramlıları

Rusiya ilə mehriban qonşuluq kimləri narahat edir? - radikalların yanlış təbliğatı...

Sülhməramlıların vaxtından tez gedişi Qərb təbliğatını alt-üst etdi; Azərbaycan Qərbin Cənubi Qafqazda yürütdüyü fitnəkar siyasətə qarşı qardaş Türkiyə ilə yanaşı, həm də Rusiya ilə ortaq addımlayır - mütəxəssislərin rəyi

nın 9 noyabr 2020-ci il razılaşmasında göstərilən vaxtdan daha tez Azərbaycan ərazisindən çıxarılması ölkəmizdə 3 il, 5 ay boyunca aparılan Qərb təbliğatını alt-üst etmək, bir daha təsdiqlədi ki, Rusiya prezident Vladimir Putinlə Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev arasında qarşılıqlı inam və etibarə əsaslanan çox sahəli, sabit münasibətlər mövcuddur. E.Şükürlü hesab edir ki, bu münasibətlərin faydasını 2020-ci ilin 44 günlük savaşında və 2023-cü ilin 20 sentyabrındakı antiterror tədbirlərində hər birimiz gördüyümüz kimi, ikitərəfli əlaqələrin perspektivini də 22 fevral 2022-ci ildə imzalanmış "Azərbaycan Respublikası ilə Rusiya Federasiyası arasında mütəfiqlik qarşılıqlı fəaliyyəti haqqında Bəyannamə" müəyyənləşdirir: "Təəssüf ki, Azərbaycandakı ekspert və siyasətçilərimizin əksəriyyəti ya savadsızlıqdan, ya da başqa maraqlara xidmət etdiklərindən, Vətən savaşından sonra Rusiya ilə imzaladığımız bu mühüm sənədi hələ də görməzdən gəlirlər. Bu sənədi oxusaydılar, müharibəni qalibiyyətlə bitirmiş ölkə rəhbərinin imzasına, mövqeyinə hörmət etsəydilər və Qərbin Rusiya əleyhinə apardığı təbliğata xidmət etməsəydilər, anlayardılar ki, Azərbaycan regionun təhlükəsizliyi və region ölkələrinin əməkdaşlığı

ilə bağlı məsələlərdə, xüsusən də Qərbin Cənubi Qafqazda yürütdüyü fitnəkar siyasətə qarşı qardaş Türkiyə ilə yanaşı, həm də Rusiya ilə birgə addımlayır, ortaq hərəkət edir". **Ekspertin fikrincə, sülhməramlıların vaxtından tez ərazimizdən çıxmasına amerikalıların qəzəbli reaksiyası isə bir daha təsdiqləyir ki, onlar Əliyevlə Putin arasındakı etibarlı münasibətlərdən bərk narahatdır.** "Azərbaycanın müharibədən sonra region ölkələrinin təhlükəsizliyi və əməkdaşlığı üçün təklif etdiyi "3+3" formatının gerçəkləşməsi imkanlarının qarşısını almağı bacarmadıqlarının fərqi düşdü və bu, Qərbin 30 illik Cənubi Qafqaz strategiyasının da iflası deməkdir. Böyük ehtimalla, Qərbin ciddi zərbə alacağı növbəti Cənubi Qafqaz respublikası seçkilərə hazırlaşan qonşu Gürcüstan olacaq".

Siyasi ekspert Fuad Əliyevin bildirdiyinə görə, Rusiya əbədi və güclü qonşudur. Onun fikrincə, Qərbin və radikal müxalifətin propoqandasına uyub Moskva kimi mühüm tərəfdaşı özümüzə qarşı çevirə bilmərik: "Rusiyada 3 milyondan çox azərbaycanlı var. Çox böyük rəqəmdir. Ticarət dövriyyəsi 4 milyard dollara çatıb. İki xalqın münasibəti kifayət qədər normaldır. Biz heç zaman ru-

sofob olmamışıq. Azərbaycanda rus dili təhsili mövcuddur. Bu komponentləri dəyərləndirmək lazımdır. Kim Azərbaycanın Rusiya ilə arasının dəyməsini istəyirsə, heç bir siyasi təfəkkürü, dövlətçilik anlayışı yoxdur. İkinci, Rusiya ilə mehriban qonşuluğu kənara qoyub Qərblə yaxınlaşmaq nə qazandırır? Ona görə də strateji mütəfiqlik haqda deklorasıya ikitərəfli əlaqələrdə yeni bir eranın başlanğıcı oldu. Eyni zamanda kim deyir ki, Azərbaycan Qərbdən uzaqlaşır?"

F.Əliyevə görə, bizim Avropa Birliyinin 9 ölkəsi ilə tərəfdaşlığımız var, Avropa İttifaqı ilə strateji qaz sənədi imzalanıb, enerji məhsullarımız Qərb bazasında satılır, 4 kəndin geri qaytarılması məsələsini də Brüssel və Vaşinqton alqışladı: "Sadəcə, biz Zelenski, Paşinyan, Saakaşvili-nin etdiklərini təkrarlamırıq. Rusiya ilə normal münasibətlər saxlayanda, balanslı xarici siyasət yürüdəndə dilemma qarşısında da qalmırsan, təhdidlər də olmur. Bu gün cənab Prezident Azərbaycanın müstəqil, milli maraqlara uyğun xarici siyasətini müəyyən edib və hansısa qaragüruh qüvvələr bu addımlarda qüsur tapa bilməzlər".

□ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

Ermenistan postmüharibə dövründə 10 noyabr Üçtərəfli Bəyənada üzərinə götürdüyü öhdəliklərin demək olar ki, heç birini yerinə yetirmədi. Nəticə isə bəllidir: gərəkən bütün addımları Azərbaycan özü atdı, suverenliyini, ərazi bütövlüyünü tam təmin etdi.

Hazırda Azərbaycan-Ermənistan sərhədlərinin delimitasiya və demarkasiyası həyata keçirilir, eyni zamanda sülh danışıqları üzrə əksər məsələlərin razılaşdırıldığı qeyd olunur. Növbəti və ən ciddi məsələ Zəngəzur dəhlizi - Naxçıvanla quru yol əlaqəsinin yaradılmasıdır. Prezident İlham Əliyev aprelin 23-də ADA Universitetində təşkil olunan "COP29 və Azərbaycan üçün Yaşıl Baxış" mövzusunda beynəlxalq forumda çıxış edərkən bu məsələ ilə bağlı önəmli açıqlama verib. **Sitat:** "Zəngəzur dəhlizinə gəldikdə, qeyd etdiyiniz kimi, 2020-cu il noyabrın 10-da imzalanmış üçtərəfli bəyənada bu məsələ aydın şəkildə əks olunur. Bəli, "Zəngəzur dəhlizi" sözü orada qeyd olunmayıb. Lakin yazılıb ki, Azərbaycanın Qərb hissəsi ilə Naxçıvan Muxtar Respublikası arasında yol əlaqəsi olmalıdır və Rusiyanın sərhəd qüvvələri nəzarəti təmin etməlidir. Bu, prezident Putin, baş nazir Paşinyan və mənim tərəfimdən imzalanmışdır. İndi isə üç ildən çoxdur ki, Ermənistan bu müddəanı əslində pozur. İndi isə onlar, belə demək olarsa, həmin müddəanı aradan çıxarmaq istəyirlər. Lakin bu, mümkün deyil. Onlar Naxçıvan Muxtar Respublikası ilə yol əlaqəsini qurmaq imkanını bloklayır. Bu cür münasibət, təbii ki, çox məyus edir", - deyərək Prezident İlham Əliyev bildirib.

Dövlətimizin başçısı daha sonra məsələ ilə bağlı bunları söyləyib: "Nəqliyyat dəhlizlərinə gəlinə, əlbəttə, biz onların qısa müddətdə reallaşdırılmasını istəyirik. Ermənistan, nəhayət, qərar verməlidir ki, onlar bunu necə görmək istəyirlər. Mən artıq bu haqda danışdım, əlavə edim ki, biz həqiqətən də Zəngəzurdan yoxlamasız keçid məsələsinə sadıq və Ermənistanın bunun bir hissəsi olması üçün biz, hətta elektrik xətləri haqqında düşüncə bilirik. Yeri gəlmişkən, İranla imzaladığımız anlaşma memorandumunda biz avtomobil və də-

Ermənistana Zəngəzur dəhlizi xəbərdarlığı - İrəvan imkan verməsə...

Prezidentin "Zəngəzurdan yoxlamasız keçid məsələsinə sadıq" açıqlaması bu məsələyə dair mövqenin dəyişməz olduğunu bir daha ortaya qoydu; **deputat:** "Yol açılmalıdır" və açıqlacaq"

mir yolları ilə yanaşı, hələlik 42 km-lik dəhlizlə bağlı bir addım belə atmayıb. Əgər Ermənistan Zəngəzur dəhlizi məsələsində ısrarını davam etdirərsə, bunun həll yolu nə olacaq? Ümumən burada udan kim olacaq, uduzan kim? Məsələn, Zəngəzur dəhlizi İran üzərindən həyata keçirilərsə, Ermənistanın sonrakı peşmançılığı fayda verməyə bilər. Yaranmış yeni situasiyada ekspertlər çıxış yolunu necə görürlər?

Göründüyü kimi, Prezident növbəti dəfə İrəvana prinsipial mövqeyini çatdırıb və Ermənistanı üzərinə götürdüyü öhdəlikləri icra etməyə çağırıb. İrəvan isə

yaratmaqla Rusiya sərhəd qoşunlarının gələcəkdə Zəngəzur dəhlizinin qorunmasından uzaqlaşdırılması deməkdir. Məlumdur ki, İran yolu işləyəcək və alternativ olsa da, Qərb dövlətləri bu yoldan istifadədə tərəddüd edəcəklər". **A.Nağıyevin sözlərinə görə, Rusiya İranla razılığa gələ bilər, lakin bu gün Rusiya üçün də Zəngəzur dəhlizinin açıq olması vacibdir:** "İstər İranla İsrail, istərsə də digər dövlətlərin gərgin münasibətlərindən do-ğa biləcək hər hansı təzahür yaranarsa, Zəngəzur dəhlizi bir xilas yoludur. Deməli, həm Qərb, həm də Rusiya bu yolun açılmasının buna razılıq verib-verməməsi o qədər də əhəmiyyət kəsb etmir. Ermənistan da başa düşür ki, Qərb ondan Rusiya ilə gərginliyi artırmaq üçün vasitə kimi istifadə edir. Lakin başqa çıxış yolu olmadığını da başa düşür. Perspektivdə maraqlı dövlətlərin Ermənistanla ciddi təsiri nəticəsində bu yol açılacaq, bu, tək regionala dövlətlər deyil, beynəlxalq səviyyədə lazımdır. Bir sözlə, yol açılmalıdır və açılacaqdır..."

Deputat, Milli Məclisin Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiyaya qarşı mübarizə komitəsinin üzvü Arzu Nağıyev "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Prezident İlham Əliyev ən mühüm bir məsələ ilə bağlı, Zəngəzur dəhlizi və ya Azərbaycanın Şərqi hissəsi ilə Naxçıvan Muxtar Respublikası arasında yol əlaqəsinin mütləq labüdlüyündən danışdı və məsələ ilə bağlı Ermənistanın absurd mövqeyini ortaya qoydu: "Ermənistan tərəfi Zəngəzur dəhlizinin açılmaması üçün delimitasiya və demarkasiya məsələsinin məhz Qazax istiqamətindən başlanılmasına çalışır. Bu, təbii ki, həm də vaxt udmaq, eyni zamanda status-kvonu saxlamaq cəhdidir. Bundan başqa, yeni bir mühafizə qurumu

latdı ki, Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı Prezident məqamında aydın mövqeyini bildirdi: "4 kənddən dərhal sonra bu tələbin səsləndirilməsi prosesin çox tezliklə Zəngəzur istiqamətində davam etdiriləcəyinə işarə kimi qəbul olunmalıdır. Bu mesaj Ermənistanla, həmçinin onun havadarlarına ünvanlanıb. Rusiya sülhməramlılarının çıxarılması da təsadüfi deyil. Görünür, Zəngəzurla bağlı Azərbaycan və Rusiyanın, üstəgəl Türkiyənin maraqları üst-üstə düşür. Hadisələri qabaqlamağa ehtiyac yoxdur, amma yaxın vaxtlarda Zəngəzur prosesinin yerindən tərpənməyini gözləmək olar".

A.Nağıyev əmindir ki, Ermənistanın bu prosesə müqavimət göstərmək gücü yoxdur: "Rus sülhməramlılarının Zəngəzura yerləşdirilməsinə Ermənistan hökuməti, həm də cəmiyyətinin heç bir etiraz səslənmədi. Hətta xarici himayədarları da susqunluq nümayiş etdirdilər. Son olaraq, bu qüvvələrin Qarabağa qayıtmasına dair məlumatlar yayılıb. Amma mənəcə, bu məlum yerdə möhkəmlənmək üçün irəli-geri hərəkətlərindən başqa bir şey deyil. Rusiya oraya çıxmaq üçün girməyib. Bu, həm hüquqi əsasların Rusiyanın tərəfində olması, həm də müqavimət üçün güclərinin olmaması ilə bağlıdır".

A.Nağıyev qeyd etdi ki, Azərbaycan Naxçıvanla əlaqələrə dair şərtlərini dəfələrlə bildirib: "Bu bölgə ilə digər ərazilərimiz arasında maneəsiz, yoxlamasız, sadələşdirilmiş gediş-gəliş təmin olunmalıdır. Prezident İlham Əliyevin son mesajı həmin mövqeyin mütləq həyata keçiriləcəyindən xəbər verir. İran üzərindən dəhlizin Zəngəzur

dəhlizi ilə alternativlik əlaqəsi yoxdur. O, müstəqil bir layihədir, daha çox şəxslənmə prinsipini özündə ehtiva edir. Ermənistanın Zəngəzur dəhlizinə maneə olmaq imkanı yoxdur. Güc və hüquq bizim və bizimlə olanların tərəfindədir. Hətta Qərbdə bu layihədə maraqlı olduğunu gizlətmir. Məsələ xoşluqla, ya da güclə həll olunacaq. Son 4 ildə olduğu kimi, udan tərəf biz olacağıq".

Milli Cəbhə Partiyası başqanının müavini Məhəmməd Əsədullazadə isə hesab edir ki, Azərbaycanla Ermənistan arasında Qazağın dörd kəndi ilə bağlı razılaşma əldə edilməsi və protokol imzalanması ikitərəfli danışıqların nəticəsidir: "Artıq sərhəddə nişanlanma işi aparıldı.

Delimitasiya və demarkasiya prosesi də başlayır. İki dövlət komissiyası bu işdə müsbət nəticə əldə edəcək. Əgər üçüncü tərəf prosesə maneə olmasa, düşünürəm ki, Ermənistan Zəngəzur yolunu açacaq. Bu, ikitərəfli danışıqlarla həll edilə bilər". **Ekspert bildirdi ki, Azərbaycan İran ərazisindən yeni yol əldə edib:** "Amma Zəngəzur yolu bizim üçün strateji əhəmiyyət kəsb edir. Proseslər indiki vəziyyətdə davam edəcək, bu ilin axırına kimi Ermənistan tərəfi Zəngəzur yolunun açılmasına razılaşacaq. Bu, ikitərəfli danışıqlardan asılı olacaq. Odur ki, bu yolda üçüncü tərəf olmamalıdır. Ermənistan bu yoldan Azərbaycan üçün xüsusi imtiyazlar tətbiq etməlidir. Hesab edirəm ki, bu da olacaq. Əgər yol açılmasa, sülh müqaviləsi bağlanmaya bilər. Burada Ermənistan növbəti mərhələdə blokada qalacaq. Məsələlərin ciddiliyini Nikol Paşinyan da görür. Prezident İlham Əliyev uğurlu şəkildə prosesi davam etdirir. Ermənistanın razılaşmamaq lüksü yoxdur. Azərbaycanın şərtləri ilə razılaşacaq. Zəngəzur yolu ilə bağlı da məsələlər öz həllini tapacaq".

A.Nağıyev qeyd etdi ki, Azərbaycan Naxçıvanla əlaqələrə dair şərtlərini dəfələrlə bildirib: "Bu bölgə ilə digər ərazilərimiz arasında maneəsiz, yoxlamasız, sadələşdirilmiş gediş-gəliş təmin olunmalıdır. Prezident İlham Əliyevin son mesajı həmin mövqeyin mütləq həyata keçiriləcəyindən xəbər verir. İran üzərindən dəhlizin Zəngəzur

dəhlizi ilə alternativlik əlaqəsi yoxdur. O, müstəqil bir layihədir, daha çox şəxslənmə prinsipini özündə ehtiva edir. Ermənistanın Zəngəzur dəhlizinə maneə olmaq imkanı yoxdur. Güc və hüquq bizim və bizimlə olanların tərəfindədir. Hətta Qərbdə bu layihədə maraqlı olduğunu gizlətmir. Məsələ xoşluqla, ya da güclə həll olunacaq. Son 4 ildə olduğu kimi, udan tərəf biz olacağıq".

Milli Cəbhə Partiyası başqanının müavini Məhəmməd Əsədullazadə isə hesab edir ki, Azərbaycanla Ermənistan arasında Qazağın dörd kəndi ilə bağlı razılaşma əldə edilməsi və protokol imzalanması ikitərəfli danışıqların nəticəsidir: "Artıq sərhəddə nişanlanma işi aparıldı.

E.PASASOY,
"Yeni Müsavat"

Hazırda dünyanın, o cümlədən Azərbaycanın prioritetlərindən biri də yaşıl enerjiyə keçiddir. Əlbəttə, bu böyük bir prosesdir və dünyanın gələcəyi üçün alternativsizdir. Yaşıl enerjiyə keçid prosesinin qısa müddətdə baş verəcəyini gözləmək mümkün deyil. Hazırda belə bir təbliğat da aparılır ki, qısa zamanda neft-qaza dünyada tələbat minimuma enəcək, bu isə hasilat enerjisi ölkələri üçün təhlükə kimi qeyd edilir. Ancaq məsələ heç də belə deyil. Fakt bundan ibarətdir ki, yaşıl enerjiyə keçid uzun zaman alacaq.

Prezident İlham Əliyev aprelin 23-də ADA Universitetində təşkil olunan "COP29 və Azərbaycan üçün Yaşıl Baxış" mövzusunda beynəlxalq forumda çıxışında bununla bağlı danışdı.

"Yaşıl enerji ilə ənənəvi enerji arasındakı mütənəssibliyə gəldikdə, düşünürəm ki, dünya bundan sonra uzun illər ərzində hasil edilən enerji mənbələrinə ehtiyac duyacaq. Bunun bir gün ərzində dayandırılmasını düşünmək sadələşlülük olardı", - deyir o bildirib.

Dünyanın bunun üçün hazır olmadığını vurğulayan Prezident bildirib: "Dünya iqtisadiyyatı və sənayesi bunun üçün hazır deyil. Fikrimcə, əldə oluna bilinməyən hədəfdənsə, ən yaxşı yol mütənəssiblik yaratmaqdır və təkamül yolu ilə getməkdir".

Qeyd edək ki, son illərdə yaşıl enerjiyə keçid prosesinin sürətlənməsi müşahidə olunur: dünyada alternativ mənbələrdən əldə olunan enerjiyə işləyən avtomobillərin satışı kəskin artır, eyni enerji ilə uçan təyyarələrin, gəmilərin yaradılması istiqamətində nəhəng layihələr həyata keçirilir.

Beynəlxalq Enerji Agentliyinin (IEA) proqnozuna görə, elektrik avtomobillərinin global satışları bu il 20 faizdən çox artaraq 17 milyon ədədə çatı bilər. Proqnoz IEA-nın illik sənaye hesablarında əksini tapıb. Hesabatda deyilir ki, birinci rübdə elektrik avtomobillərinin satışları illik müqayisədə təxminən 25 faiz artıb. 2024-cü ildə elektrik avtomobillərinin ümumi avtomobil satışlarında payı təxminən 20 faiz təşkil edəcək və 2035-ci ilə qədər üçdə ikiyə qədər artı bilər. Üstəlik, bu il Çində artım 45 faizə, Avropada 25 faizə, ABŞ-da 11 faizə çatı bilər.

Hazırda dünyada elektrotəyyarə istehsalı ilə bağlı böyük layihələr icra olunur. Morgan Stanley analitiklərinin proqnozlarına əsasən şaquli qalxan (eVTOL) elektrik təyyarələrinin global bazarı 2040-cı ildə 1,5 trilyon dollara çatacaq. Bu təyyarələrin potensial istifadəçiləri arasında logistika, kənd təsərrüfatı və hava yolları, fəvqəladə hallar və təhlükəsizlik xidmətləri,

Neft-qaza böyük tələbat uzun illər davam edəcək - təhlil

Ekspert: "Dünya hələ kömürdən tam uzaqlaşa bilməyibse, neft-qazdan necə imtina ediləcək?"

həmçinin turizm sənayesinin nümayəndələri var.

Əksər eVTOL-lar hələ də sınaq mərhələsindədir, sürət və hündürlük, eləcə də daşıya biləcəkləri yük baxımından çox dəyişir. Buna baxmayaraq, artıq Şanxayda yerləşən "AutoFlight" şirkəti martın sonunda özünün "CarryAll" pilotsuz təyyarəsi üçün Çin Mülki Aviasiya Administrasiyasından (CAAC) uçuşa yararlılıq sertifikatı alıb. Bu, tənzimləyici təsdiqindən keçən dünyada çəkisi 1 tondan çox olan ilk eVTOL-dur.

Ötən ilin sentyabrında Beynəlxalq Enerji Agentliyi bəyan edib ki, üç əsas növ yanacaq - neft, təbii qaz və kömür istehlakı 2030-cu ilə qədər pik həddə çatacaq. Agentliyə görə, həmin ildən sonra bu yanacaq növlərinin istehlakı azalmağa başlayacaq və buna bərpə olunan enerji mənbələrinin sürətlə yayılması və elektrikle işləyən avtomobillərin sayının artması səbəb olacaq.

Qeyd edək ki, bu, agentliyin eyni vaxtda neft, qaz və kömür üçün bir istiqamətli mənfi istehlak dinamikasını nəzərdə tutan ilk proqnozuudur.

BEA rəhbəri Fatih Birol hesab edir ki, dünya "qalqı yanacaq dövrünün sonunun başlanğıcını görür və növbəti dövrə hazırlaşmalıdır". O hesab edir ki, siyasətçilər vəsait çatışmazlığına və seçicilərin mümkün tənqidlərinə bax-

mayaraq, enerji keçidini sürətləndirmək və emissiyaları azaltmaq üçün hərəkətə keçməlidirlər.

F.Birol diqqəti son 10 ildə global təbii qaz tələbatındakı artımın təxminən üçdə birini və neft tələbindəki artımın üçdə ikisini təmin edən Çin iqtisadiyyatında "struktur dəyişikliklərinə" çəkib. Söhbət əsasən ağır sənayedən daha az enerji tutumlu sənaye və xidmət sahələrinə keçiddən gedir. IEA rəhbəri vurğulayıb ki, digər məsələlərlə yanaşı, ayrı-ayrı ölkələr tərəfindən hasilatın azaldılması nəticəsində neft qiymətlərinin artması nəqliyyat sektoru üçün xüsusilə vacib olan təmiz enerjiyə keçid sürətinin artırılmasında rol oynayır. Birol bildirib ki, mövcud tendensiyalara görə yeni irimiqyaslı qalqı yanacaq layihələri təkcə iqlim riskləri deyil, həm də maliyyə riskləri daşıyır və problemlə aktivlərə çevrilə bilər.

BEA-nın bu proqnozu OPEK-də qəzəblə qarşılandı, təşkilat agentliyi məlumatlara deyil, ideologiyaya əsaslanaraq proqnoz verməkdə suçlandı. OPEK-də bildirirlər ki, "onların baxışları tez-tez neft və qaza investisiyaların dayandırılması çağırışları ilə müşayiət olunur ki, bu da enerji xaosuna səbəb ola bilər".

OPEC öz bəyanatında başlanğıcını görür və növbəti dövrə hazırlaşmalıdır". O hesab edir ki, siyasətçilər vəsait çatışmazlığına və seçicilərin mümkün tənqidlərinə bax-

fin pik həddi, sonra tələbin pik həddi haqqında, lakin onların heç biri təsdiqlənməyib. **Eyni zamanda alyans analitiklərinin fikrincə, bu cür bəyanatlar hazırda yeni neft-qaz layihələrinə investisiyaların dayandırılması çağırışlarına səbəb ola bilər:** "Bu cür bəyanatlar yalnız global enerji sistemini təsiredici uğursuzluğa düçar edir. Bu, onun potensialında görünməmiş miqyasda enerji xaosuna səbəb olacaq: iqtisadiyyat və bütün dünyada milyardlarla insan üçün dəhşətli nəticələrə gətirib çıxaracaq".

Neft istehsalçıları Alyansı qeyd edir ki, BEA-nın proqnozunda bu gün qalqı yanacaqların global enerji kompleksinin 80 faizini təşkil etməsi, eləcə də sənayenin emissiyaların azaldılmasında texnoloji tərəqqi əldə etməsi nəzərə alınır: "Dünyanın enerji yoxsulluğunun aradan qaldırılması, artan enerji tələbatının ödənilməsi və emissiyaların azaldılması ilə yanaşı enerjinin sərfəliliyinin təmin edilməsi problemi ilə üzləşdiyini dərk edərək, OPEK heç bir enerji mənbəyindən və ya texnologiyasından imtina etmir. Alyans hesab edir ki, bütün maraqlı tərəflər eyni şeyi etməlidir".

OPEK-in baş katibi Heysem əl-Qays Küveyt Xəbər Agentliyinə müsahibəsində bildirib ki, iqlim dəyişikliyinə qarşı mübarizə səbəbilə neftdən uzaqlaşma xüsusilə qida, dərman və bərpə olu-

nan enerji mənbələri üçün avadanlıq istehsalının azalmasına səbəb ola bilər. Onun sözlərinə görə, son illərdə ətraf mühitin qorunması bəhanəsi ilə neftdən uzaqlaşmağa çağıran çoxlu səslər var. **OPEK-in baş katibi neftin dünya enerji balansının 31 faizini təşkil etdiyinə işarə edərək, bu cür çağırışları "yanlış və qeyri-real" adlandırır. O qeyd edib ki, neft global iqtisadiyyatda mühüm rol oynayır və gündəlik həyatın ayrılmaz hissəsinə çevrilib:** "Neft yox olarsa, bu, külək turbinləri və günəş panelləri kimi bərpə olunan enerji mənbələri üçün avadanlıqların istehsalına tə-

mamilə çıxaracaq. Onda dünyada gündə 400 min barrel - təxminən ildə 20 milyon ton neft hasil olunurdu, onun da yarısı Bakı mədənlərinin hesabına. Neftin global enerji balansında kömürdən əvvəl keçməsi üçün 54 il vaxt lazım gəlirdi. İndi təsəvvür edin, 2024-cü ildir, global enerji balansında neftin çəkisi 31 faiz, kömürün çəkisi 26 faizdi, qazın çəkisi 24,5 faizdir. Günəş və külək enerjisinin payı 8 faizə çatmır.

Mən xatırlayıram ki, 2005-ci ildə - "Şahdəniz"dən hasilatın başlanmasına hazırlıq gedən vaxtlarda qeyd olunurdu ki, yaxın 5 ildə - 2010-cu ildə qaz dünya enerji balansın-

da 2-ci yere çıxacaq. Amma 20 ilə yaxın müddət keçib, bu, baş verməyib. Bunun 2027-ci ildə baş verəcəyi gözlənilir. 2030-cu ilə neftin payının 29 faizə düşəcəyi gözlənilir. Beynəlxalq Enerji Agentliyinin rəhbəri Fateh Birol bugünlərdə öz yazısında qeyd edir ki, elektromobillərdən istifadənin artması nəticəsində 2035-ci ildə neftin istehlakı indiki gündəlik 101-102 milyon bareldən 10 faiz azalacaq".

Əl-Qaysın sözlərinə görə, neftin istehlakdan çıxarılması yol, dəniz və hava nəqliyyatına, qida, əczaçılıq və tibbi ləvazimatların istehsalına mənfi təsir göstərə bilər, həmçinin sabun və diş pastası çatışmazlığına səbəb ola bilər.

Əl-Qays əlavə edib ki, neft tələbatının 2030-cu ilə qədər pik həddə çatacağına dair xəbərlər qalqı yanacaqlardan tamamilə uzaqlaşmaq çağırışlarına əsaslanır. **OPEC-in proqnozlarına görə, 2045-ci ilə qədər global neft tələbatı baza ssenarisi üzrə sutkada 116 milyon barelə, alternativ ssenarilərdən biri üzrə isə 120 milyon barelə çatacaq:** "Zəruri neft tədarükünü təmin etmək üçün 2045-ci ilə qədər biz neft sənayesinin müxtəlif sektorlarına təxminən 14 trilyon dollar sərmayə qoymalıyıq".

Enerji məsələləri üzrə ekspert İlham Şabanın "Yeni Müsavat"a dediynə görə, yaşıl enerjiyə keçid qısa müddətdə həll ediləsi məsələ deyil: "Bu, elə proses deyil ki, BMT səsvərməyə qoysun, bütün ölkələr "hə" desin, hökumətlər dərhal işə başlayıb 5-10 ilə bütün istiqamətlərdə yaşıl enerjiyə keçsinlər... Hələ 1900-cü ildə Nyu-Yorkda beynəlxalq enerji konfransı keçirilib. Orada bəyan edilib ki, kömürün əvəzedicisi gəlir - neft. Tezliklə neft kömürü enerji bazarıdan ta-

Ekspert bildirir ki, istənilən halda 2040-cı ildə ənənəvi enerji daşıyıcılarından istifadə xeyli dərəcədə azalacaq: "Bunu bütün dünyada yaxşı görürlər. Ona görədir ki, "Şahdəniz" qazını daşıyan Cənub Qaz Dəhlizinin genişləndirilməsi üzrə uzunmüddətli müqavilələr bağlanması mümkün olmur. Avropa birmənalı şəkildə 2040-cı ilədək qalqı yanacaqlardan istifadəni minimuma endirməyi hədəfləyir. Lakin dünyada heç də bütün ölkələrin Avropa ölkələri kimi imkanları yoxdur. Dünya ölkələrinin yarısından çoxunda insanların elektromobil almaq, belə avtomobillər üçün infrastruktur yaratmaq imkanı yoxdur. Bu gün dünyada avro standartından xəbəri belə olmayan onlarla ölkə var. Bütün bunları nəzərə alsaq, neft-qazın hələ ən azı 50 il global enerji balansında ciddi mövqelərə sahib olaraq qalacağını söyləyə bilərik".

Ermənilər daha əvvəlki illərdəki kimi "soyqırımı" şousu düzəltməsələr də, bu sərsəm ideyalarından əl çəkirlər. Bir tərəfdən Türkiyə ilə sərhədlərin açılması üçün çalışırlar, digər tərəfdən bu saxta iddialarını da bitirirlər.

Türkiyə prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan İraqdan qayıdarkən jurnalistlərin qondarma "erməni soyqırımı" ilə bağlı sualına cavabında bildirib ki, indi regionda yeni nizam qurulur. O qeyd edib ki, gerçəkliliklə heç bir əlaqəsi olmayan uydurma tarixi hekayələr üzərindən hərəkət etməkdənsə, zamanın realılıqlarına əsaslanaraq hərəkət etmək həmişə daha yaxşıdır.

"İndi Paşinyan da bunu başa düşür", - Ərdoğan əlavə edib.

Türkiyə prezidentinin sözlərinə görə, onlar bu məsələ ilə bağlı çox açıq danışılar və arxivlərini açıblar: "İndi yeni yol xəritələri yaratmağın vaxtıdır. Ümid edirəm ki, Ermənistan diasporun onları əsarətə saldığı qaranlıqdan xilas olacaq. Fürsət qapıları həmişə açıq qalır. Açıq qaldığı halda ondan yaxşı istifadə etmək lazımdır. Bu prosesdə təkcə diaspor deyil, başqaları da, sizin izlədiyiniz kimi, Ermənistana təsir göstərməyə çalışırlar. Biz bunlardan xəbərdarıq. Biz də vaxtaşırı xəbərdarlıqlar etdik. Ümid edirəm ki, Ermənistan düzgün yolu seçər və yeni dövr başlayar".

Bəs Ermənistan bu düzgün yolu seçəcəkmi? Saxta iddialarından əl çəkə bilirlərmi?

"Atlas" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri Elxan Şahinoğlu Ərdoğanın əsas mesajlarından söz açdı: "Türkiyə Cümhurbaşkanı Rəcəb Tayyib Ərdoğan artıq neçənci dəfədir ki, Ermənistan hökumətinə və ermənilərə mesaj göndərərək onlara çıxış yolu göstərir. Ərdoğanın əsas mesajlarından biri də budur ki, Ermənistanda yaşayanlar xaricdəki erməni lobbisinin ələtinə çevrilməsinlər. Çünki erməni lobbisini Ermənistan və bu ölkədə yaşayan ermənilərin taleyi maraqlandırmır. Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan ölkəsi üçün Azərbaycan və Türkiyə ilə münasibətlərin normallaşmasının vacibliyini anlasa da, bunu ermənilərin tamamı haqqında söyləmək mümkün deyil. Erməni lobbisi və Ermənistandakı radikalılar Azərbaycan və Türkiyə ilə münasibətlərin normallaşmasının əleyhinədir. Bunlar anlamırlar ki, Ermənistanın iki böyük qonşusu - Azərbaycan və Türkiyə ilə münasibətləri normallaşdırmadan nə təhlükəsizlik məsələlərini həll edə, nə də inkişaf edə bilərlər. Deməli, erməni lobbisini və radikalıları Ermənistanın təhlükəsizliyi və inkişafı maraqlandırmır. Belələrinin anlamaq qabiliyyəti yoxdur. Əhalisi azalan

Ermənistan Ərdoğanın xəbərdarlığından sonra "soyqırımı" şousunu bitirəcəkmi? - rəy

"Bu saxta iddiadan imtina edərlərsə, Paşinyan növbəti addım olaraq gələcəkdə Xocalı soyqırımına görə ermənilər adından Azərbaycan xalqından da üzr istəyəcək"

Ermənistan müharibədə Azərbaycana məğlub olub, müharibə yenə olsa, yenə də məğlub olacaqlar. Bunu anlamaq əvəzinə "soyqırımı" günü yenə yürüş təşkil edir, Azərbaycan və Türkiyənin bayraqlarını yandırır. İrəvanın Bakı və Ankara ilə danışıqlar aparmasına rəğmən, bayraq yandırılması onlara bəla başa gələ bilər. Ermənistan hökuməti və polisi bayraqlarımızın yandırılmasına seyrçi qalmaqda davam edəcəklərsə, Paşinyanın çox arzuladığı sülhə təhlükə yaranacaq".

AĞ Partiya başqanının I müavini, siyasi şərhçi Əhəd Məmmədli erməniləri ancaq Azərbaycanın adam edə biləcəyini vurğuladı:

"Biz əgər istəyirik ki, Ermənistan düz yolda getsin, bu ölkə üzərində tam dominantlığı üzərimizə götürməliyik. Məsələn, Amerika, Cənubi Koreya və yaxud da Rusiya, Belarus üzərində necə bunu edib-sə, biz də aşağı-yuxarı elə etməliyik. Mən biz deyəndə Azərbaycan və Türkiyəni təbii ki, birgə nəzərdə tuturam. Qardaş Türkiyənin Ermənistan üzərində dominant rol oynaması çox vacibdir. Nə vaxta qədər ki, Ermənistana Rusiya, Fransa, Amerika təsir edəcək, ermənilər sərsəm antitürk ideyalarından əl çəkməyəcəklər. Dünyəni geydirmə, qondarma erməni soyqırımı münasibətilə İrəvanda Azərbaycan və Türkiyə bayraqları yandırılıb. Ermənilər özələrinə bir tarix uydurublar və bu tarixdən imtina etmək fikirləri yoxdur. Siyasi-iqtisadi-herbi cəhətdən Ermənistanı Azərbaycan və Türkiyə tam nəzarətə götürməsə, onlara uydurma, sərsəm tarixlərini unutdura bilməyəcəyik. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Ermənistanın konstitusiyasını dəyişməsi və Ağrı dağıni simvol kimi istifadə etməkdən imtina etməsi tələbi düzgün və vaxtında olunan tələbdir. Daim Ermənistanı həm siyasi, həm də hərbi basqı altında saxlamalıyıq. Siz təsəvvür edin ki, Azərbaycan gerbinə Rusiya və ya İranın hansısa ərazisini həkk edib. Məsələn, Dərbəndin qala divarlarını və yaxud Təbrizin görüntüsünü. İndiki halda bu mümkündürmü? Təbii ki, yox. Bunu heç BMT və digər beynəlxalq təşkilatlar da düzgün

anlamazlar, amma ermənilər edib və bütün dünya, həm də təəssüf ki, Azərbaycan və Türkiyə illərdir ki, bu cəfəngiyyəti sakit qəbul edib. İndi bütün bunları dəyişdirmək vaxtıdır. Erməniləri sözün əsl mənasında adam etsək biz edəcəyik, biz etməsək, onlar heç vaxt adam olan deyillər. Adam etməyin də bir yolu var, güc yolu və biz də bu yoldan başqa yol seçməməliyik".

Beynəlxalq münasibətlər üzrə şərhçi Şəhla Cəlilzadənin bu istiqamətdə gətirdiyi faktlar xüsusi diqqət çəkir: "Belə demək olar ki, Paşinyan erməni cəmiyyətini təbiiyə edir. O, Ermənistanın 29,7 min km2 ərazisinin olduğunu car çəkir, ictimai görüşlərində Ermənistan xəritəsini nümayiş etdirir, başqa dövlətlərə, yəni Azərbaycan və Türkiyəyə heç bir ərazi iddialarının olmadığını bəyan edir, Ermənistanın tarixi-siyasi səndərlərində, o cümlədən konstitusiyasında və "Azadlıq haqqında" Bəyannaməsində bu iddialarla bağlı qeydləri referendum yolu ilə düzəltməyə niyyətli olduğunu vurğulayır. Paşinyan Ermənistan İctimai Radiosunun efirində deyib ki, "Konstitusiyayı dəyişməliyik. Çünki oradakı maddələr Azərbaycan və Türkiyəyə ərazi iddialarını özündə əks etdirir. O, həm də son çıxışlarından birində soyqırım ifadəsini deyil, erməni dilindən tərcümədə "böyük faciə" kimi tərcümə olunan ifadə işlətdi. Həmçinin Paşinyanın partiya-

daşı, Ermənistan parlamentinin müdafiə və təhlükəsizlik məsələləri komitəsinin rəhbəri Andranik Köçeryanın "1,5 milyon erməninin soyqırımı məruz qalması şübhə doğurur" deyərək bu rəqəmin real olmadığı iddiası Ermənistanın hazırkı siyasətinə uyğun olaraq ilk dəfə ortaya atılıb. Beləliklə, ermənilər 109 illik tarixi yalanlarını özləri ifşa etməyə məcbur qalıblar. Paşinyan Türkiyə və Azərbaycanla normallaşma, sülh və qərbyönlü siyasət modelini ölkəsinin inkişaf və rifah trayektoriyasının əsası olaraq görür və cəmiyyətə bu istiqamətdə təlqinlər edir, mesajlar ötürür. Lakin Ermənistan daxilində və xaricində, o cümlədən erməni diasporası və onların havadarları arasında bunu istəməyənlər, buna qarşı çıxan qüvvələr var. Ermənistan ictimaiyyətinin bir sıra nümayəndələri tarixi soyqırımı iddiasından imtinaçı çox "təhlükəli", konstitusiyadan və digər tarixi-siyasi sənədlərin dəyişdirilməsini isə "erməni milli kimliyinin məhv edilməsi" olaraq qiymətləndirir. Bu fikirlərin əsas mənbəyi və dəstəkçisi isə Erməni Apostol Kilsəsi, erməni diasporu və onların havadarlarıdır. Türkiyənin regional siyasətlərində əsas rəqibi olan Fransanın burada xüsusilə canfəşanlıq qeyd oluna bilər. Onlar "soyqırımı" iddiasından Türkiyəni uzun illər boyu daima təzyiq altında saxlamaq üçün istifadə ediblər. İndi bu təsir aləti onların

Türkiyə ermənilərinin patriarxına "1915-ci il hadisələri" ilə bağlı müraciət ünvanlandı

Türkiyə prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan Türkiyə ermənilərinin patriarxı Sahak Maşalyana "1915-ci il hadisələri" ilə bağlı müraciət ünvanlayıb. APA-nın Türkiyə müxbirinin verdiyi xəbərə görə, mesajda bunlar deyilir:

"Bu gün mən Birinci Dünya müharibəsinin ağır şərtlərində həyatını itirmiş Osmanlı İmperiyasının erməni vətəndaşlarını bir daha ehtiramla yad edir, onların nəvələrinə başsağlığı verirəm. Qarşıdurmalar, üsyanlar, dəstə hərəkatları və terror aktları nəticəsində ölə və ya şəhid olan bütün Osmanlı cəmiyyətinin üzvlərinə Allahdan rəhmət diləyirəm. Birinci Dünya müharibəsinin Osmanlı torpaqlarında törətdiyi dağıntılar yaddaşlarımızda dərin izlər buraxmışdır. Əcdadlarımızdan miras qalan sülh və əmin-amanlıq mühitinin davam etdirilməsi yalnız bizim birgə səylərimizlə mümkündür".

Həmçinin qeyd olunub ki, Türkiyə heç bir erməni vətəndaşının öz vətəninə təcrid olunması, kənarlaşdırılması və özünü ikinci dərəcəli vətəndaş hiss etməsinə imkan verməyib və verməyəcək: "Radikal diskurslara, marginallaşmaya, nifrət ifadələrinə yer vermədən tarixdə baş verən hadisələrə ağıl, vicdanın və elmin rəhbərliyi ilə müraciət etməyimiz vacibdir. Milli yaddaşımıza həkk olunmuş hadisələri bir-birindən ayırmadan empatiya qurmaq həm də nifrət toxumlarının kök atmasının qarşısını alacaq".

əllərindən çıxır. Odur ki, Paşinyan "soyqırımı" ifadəsindən qaçarkən, Fransanın səfiri "soyqırımı anım günü" ilə bağlı erkən mesajlar paylaşır. "Soyqırımı"nın tanınmamasının qanunla qəzalandırıldığı yeganə ölkə də məhz Fransadır. Paşinyanın xarici siyasəti reorientasiya səbəbilə bu iddialardan imtina etməsi yeni regional nizamın və Cənubi Qafqazda normal qonşuluq münasibətlərinin təsis olunması ilə nəticələnə bilər. Ermənistanın buna ge-

dib-getməyəcəyini bir az da Ermənistan-Rusiya münasibətləri müəyyən edəcək. "Erməni soyqırımı" iddiasından imtina edərsə, Paşinyan növbəti addım olaraq gələcəkdə Xocalı soyqırımına görə ermənilər adından Azərbaycan xalqından da üzr istəyəcək! Bununla da Cənubi Qafqazda qanlı tarix, soyqırımı və savaş tarixi sona çatacaq və yeni bir dövr - SÜLH dövrü başlayacaq".

✉ **Cavanşir ABBASLI**
"Yeni Müsavat"

Ermənistanda xaos getdikcə dərinləşir. Son günlər ölkənin müxtəlif yerlərində baş qaldıran etirazlardan istifadə edən köhnə klan yenidən hərəkətə keçib. Musavat.com xəbər verir ki, eks-prezident Serj Sərkisyan xalqı meydanlara, Nikol Paşinyana qarşı çıxmağa çağırıb.

"Nə vaxt görsəm ki, mənə gözləyənlər çoxdur, vəziyyətin həlli variantımı deyəcəyəm", - deyə Xocalı canisi Serj Sərkisyan İrəvandakı ənənəvi üzdənirəq məşəl yürüşündən əvvəl jurnalistlərlə söhbətində deyib.

"Nikol Paşinyanı hakimiyyətdən uzaqlaşdırmağın ən düzgün və ən sərfəli yolu etimadsızlıq ifadə etməkdir. Bunun vaxtı gələcək... "Şərəf duyuram" fraksiyası və ya 2 fraksiya birlikdə bunu edə bilməz, ictimai təzyiqi təmin etməlisiniz. Nə vaxt görsəm ki, mənə çox adam gözləyir, mən öz həll variantımı deyəcəyəm", - deyə Sərkisyan çərənleyib.

Terrorçu eks-prezident Qazax rayonunun 4 kəndinin Azərbaycana qaytarılmasına etirazlara polis müdaxiləsinin də "çox təhlükəli vəziyyət" yaratdığını bildirib və insanları itaətsizliyə səsləyib.

Onu da qeyd edək ki, etirazçılar bir neçə gün öncə açıqlama yayaraq Serj Sərkisyanın başlarına keçməsinə istəmədiklərini bildiriblər. Erməni etirazçılar hesab edirlər ki, Sərkisyanın da imici yaxşı deyil və onun etirazçıların lideri olması ciddi problemlər yarada bilər.

Lakin bununla belə, terrorçu Serj Sərkisyan eti-

razçı kütləyə kənardan yön verməyə çalışır, açıqlamaları ilə diqqət çəkir.

Siyasi ekspert Əli Orucov "Yeni Müsavat"a şərhində bildirib ki, Serj Sərkisyan Nikol Paşinyandan qisas almaq üçün fürsət axtarır. Sərkisyan-Robert Köçəryan-Seyran Ohanyan üçlüyü və onların ətrafındakı cinayətkar klan 2020-ci ildəki İkinci Qarabağ müharibəsində Ermənistanın məğlubiyyəte uğramasını Paşinyanı devirmək, hətta məhv etmək üçün ən böyük fürsət hesab edərək mitinqlər keçirmişdilər. Lakin hətta ağır məğlubiyyət və minlərlə əsgər ölümləri faktına rəğmən xalq Serj Sərkisyan kimi canilərin təşkil etdiyi mitinqlərə qatılmadı. Bundan sonra da qatılmayacaq: "Onların keçirdikləri mitinqlərə 2-3 mindən artıq insan qatılmırdı. Sonra Ermənistanda seçkilər keçirildi. Terrorçu klan bu dəfə də xalqın yüksək səsinə qazana və Nikol Paşinyana qalib gələ bilmədi. Ermənistan əhalinin böyük hissəsi bu dəfə də Serj Sərkisyan-Robert Köçəryan-Seyran Ohanyan triosuna yox dedi. Keçən ilin sentyabrında Azərbaycan bir günlük antiterror tədbiri keçirərək Xankəndini və ermənilərin işğalı altında olan digər

Ermənistan xalqı Xocalı qatiline "yox" deyib

Serj Sərkisyanın xalqı itaətsizliyə çağırmasının nəticəsi nə ola bilər?

ərazilərimizi azad etdi. Qarabağ klanı bu hadisədən də Nikol Paşinyanı devirmək fürsəti kimi istifadə etməyə çalışdı, bu istiqamətdə çağırışlar etdi, xalqı ayağa qalxmağa çağırırdılar. Ancaq

xalq yenə də onları "iqnor" etdi. İndi isə Sərkisyan 4 kəndin Azərbaycana qaytarılması və sərhədin delimitasiyası, demarkasiyası hadisəsindən öz terrorçu xislətinə uyğun planlarını gerçəkləşdirmək üçün

süni şəkildə istifadə etmək istəyir. Əslində isə Xocalı canisinin nüfuzu xalqın onun çağırışına qoşulmasına adekvat deyil. Bunu Sərkisyanın özü də bilir və verdiyi açıqlamada dolayısı ilə etiraf etmiş olub.

Onun "nə vaxt görsəm ki, mənə çox adam gözləyir, öz həll variantımı deyəcəyəm" fikirləri xalqın onu gözləmədiyinə etirafıdır".

Ə.Orucovun sözlərinə görə, Ermənistanda xalqın çox böyük hissəsinin Serj Sərkisyan kimilərinin çağırışlarına məhəl qoymaması o demək deyil ki, xalqın böyük hissəsi Nikol Paşinyan hakimiyyətini sevir: "Sadəcə olaraq, Serj Sərkisyan və Robert Köçəryan üçlüyü hakimiyyətdə olduqları uzun müddət ərzində Ermənistan əhalisini o dərəcədə əziblər, ölkəni o dərəcədə məhvə sürükləyiblər və cinayətlərə yol veriblər ki, xalq həmin canilərin hakimiyyətə qayıdacağını özü üçün daha böyük bəla sayır. Ermənistan əhalisi hesab edir ki, Sərkisyan kimi canilərdənsə Nikol Paşinyanın iqtidarda qalması onlara daha az bəla gətirir. Serj Sərkisyan Ermənistan cəmiyyətində xüsusilə daha çox nifrət var".

□ **Əlibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

Moldova qarışa bilər - Qaqauziya da Rusiyanı seçir...

Dnestryanıda separatizm azmış kimi, daha bir muxtar bölgə ayrılmağa və Kremlə yaxınlaşmağa hazırlaşır; qaqauzların lideri Putinlə görüşdən sonra açıq mesaj verdi - rəy

Hazırda siyasi gərginlik yaşayan ölkələrdən biri də Moldovadır. Rusiya bu ölkəni "ikinci Ukrayna" kimi təsnifatlaşdırır. Maya Sandu hakimiyyəti qərbyönlüdür. Prezident bəyan edir ki, rus sülhməramlılarının Dnestryanı ərazilərdən çıxmaqla bağlı müqavilənin vaxtı çatıb, lakin getmirlər.

Rəsmi Moskva isə vaxtaşırı Kişinou xəbərdar edir ki, bu cür siyasət Kiyevdəki hazırkı hakimiyyətin davranışlarından seçilmir. Üstəlik, rus qoşunları nəinki separatizm olan Dnestryanı ərazilərdən çıxmağı düşünür, əksinə, Xarkov və Odessanın işğalını təmin etməklə Moldovanın sözügedən bölgəsinə quru yolu açmaq hədəfindədir. Digər tərəfdən isə Dnestryanı regionu azmış kimi, Moldova da daha bir muxtariyyət qopmağa və Rusiyaya yaxınlaşmağa hazırlaşır. Söhbət türk bölgəsi olan Qaqauziyadan gedir. Muxtariyyətin rəhbəri Yevgeniya Qutsuldu və bu yaxınlarda Moskvada Rusiya lideri Putinlə görüşmüşdü. Sonra vətəninə qayıdanda Kişinou hava limanında etirazla qarşılanmış, xəyanətdə ittiham olunmuşdu. Bununla belə, xanım Qutsul açıq bəyan edib ki, Qaqauziyanın muxta-

riyyətinə Moldova dövlətindən təhdid olarsa, onlar Rusiyadan kömək istəyəcəklər.

Odur ki, bu ölkədə vəziyyət getdikcə kritikləşir. Sandu administrasiyasının sərt qərbyönlü siyasəti, hətta Rumıniyaya birləşmə niyyəti ciddi konfrontasiya ilə müşahidə olunmaqdadır. Moldovanın baş prokuroru vəzifəsini icra edən İon Muntyanu bildirib ki, o, müxalifətin "Qələbə" blokunun yaradılmasında dövlətə xəyanət əlamətləri görür. Muntyanu vurğulayıb ki, prokurorluq və dövlət təhlükəsizliyi strukturunun cinayət axta-

rışı orqanları Moldova siyasətçilərinin Moskvadakı fəaliyyəti ilə bağlı baş verən bütün hərəkətləri izləyir və vaxtında hər bir hərəkət öz layiqli qiymətini alacaq. "Hamımızın şahidi olduğumuz hadisələrlə bağlı dövlətə xəyanət cinayətinin tərkib hissəsi də nəzərdən keçirilir", - Moldovanın baş prokuroru əvəzi deyib. Moldova müxalifətinin aprelin 21-də Moskvada keçirilən qurultayının iştirakçıları Kişinou hava limanında saxlanılıb. Onlar və digər sərnəşinlər təxminən üç saat hava limanında ləngidilib. Bəzi insanlar tibbi

yardıma ehtiyac duyublar. Bundan əlavə, Moldovanın İnformasiya və Təhlükəsizlik Xidmətinin əməkdaşları "Dirçəliş" partiyasının lideri Natalya Paraskanı dindiriblər. O, Rusiyaya səfər etdiyi üçün cinayət işi ilə hədələnilib.

"Moldova Rumıniya ilə birləşsə və ya Avropa İttifaqına daxil olarsa, Qaqauziya öz müqəddəratını təyin etmə hüququndan istifadə edə bilər, bu, xüsusi hüquqi status haqqında qanunda yazılıb". Qaqauz muxtariyyətinin rəhbəri Yevgeniya Qutsul bildirib. "Biz Moldovanı tərk et-

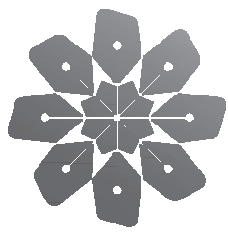
məyi planlaşdırmırıq, çünki bura bizim vətənimizdir. Konstitusiyada deyilir ki, Moldova suveren və neytral ölkədir. Amma Moldova Rumıniya ilə birləşmək və ya Avropa Birliyinə daxil olmaq qərarına gəlsə, Qaqauz muxtariyyəti öz müqəddəratını təyin etmə hüququnu özündə saxlayır. Bu, bizim xüsusi hüquqi status haqqında qanunumuzda göstərilir". Moldova qarışa bilərmi? Qaqauziyanın bu ölkədən ayrılmaq niyyəti nə vəd edir?

"Rusiya və Qərb hər yerdə döyüşür. Postsovet məkanında bu rəqəbat strateji xarakter daşıyır. Hazırda Cənubi Qafqazda qarşıdurma güclənib. Gürcüstan və Ermənistan üzərindən, eləcə də Ukrayna və Moldova poliqonlarında mübarizə aparılır. Bu ölkələr Avropa İttifaqına üzvlüyə hazırlaşır. Rusiya isə bu ölkələrin daxili problemləri, "zəif bənd"lərini idarə edərək regionda təsir gücünü saxlayır. Düşünürəm ki, Moldova Rumıniyaya birləşmək istəsin. Suveren bir dövlətdir, niyə də belə qərar verilsin ki?! Sadəcə, Sandu hakimiyyəti Moskva ilə yola getmir və Avropaya integrasiya kursu götürüb deyərək Dnestryanı və Qaqauziya Moldovanın "Don-

bas"ı ola bilər", - deyərək **siyasi ekspert Ramiyə Məmmədova** hadisələri belə şərh edir. **Onun sözlərinə görə, Moldova kiçik ölkədir və Rusiyanın təzyiqlərinə duruş gətməsi çətinidir:** "Rumıniya NATO ölkəsi olsa da, Moskvaya qarşı onu tam müdafiə etmək potensialına malik deyil. Rusiya Moldovada hakimiyyət dəyişikliyinə də nail olmaq istəyib, amma alınmayıb. Məncə, Ukrayna müharibəsi postsovet ölkələrinin taleyini müəyyənləşdirəcək. Yeni onlar Rusiyanın orbitinə qayıdacaqlar, yoxsa Qərbin peykinə tamamilə keçəcəklər..."

Qeyd edək ki, Qaqauziya Moldovanın cənubunda yerləşir. Paytaxtı Komrat şəhəridir. Qaqauzlar ortodoks xristian mənşəli etnik türklərdir. 1994-cü ilədək Moldova hökuməti Qaqauziyaya muxtariyyət verməyib, yalnız həmin ilin 23 dekabrında bu statusu qazanıblar. Qaqauziyanın muxtariyyəti Moldova konstitusiyası ilə qorunur və Moldova xalqı hər hansı bir dövlətə (məsələn, Rumıniyaya) birləşmək istəsə, Qaqauziyanın müstəqilliyini elan etmə hüququ var. Əsas qanunverici orqan Qaqauziya Xalq Məclisidir. Muxtar bölgənin rəhbəri Qaqauziya Başqanı adlanır, 4 ildən bir seçilir. Bundan əlavə, o, Moldova hökumətinin bir üzvü sayılır.

□ **Emil SALAMOĞLU**
"Yeni Müsavat"

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

**Gənc nəslin milli mənlük şüurunun
inkişaf etdirilməsi və vətənpərvərlik
hisslərinin tərbiyəsi**

“Milli mövcudluğu təyin edən ən mühüm komponentlərdən biri milli özünüdərk, milli mənlük, milli kimlik şüuru, eyni zamanda mədəniyyət və dildir. Bu komponentlərin məcmusu bir millətin mövcudluğunu şərtləndirən əsas amillərdən hesab olunur. Çünki bütün bu komponentlərin cəmi nəticə etibarilə milli yaddaşı təyin edir. Sosiologiya bunu milli identiklik kimi izah edir. Əlbəttə, digər mədəni komponentlər - milli ədəbiyyat, milli musiqi, milli adət-ənənə, milli bayramlar və s. də var. Bütün bu komponentlər cəmiyyətin hər bir fərdi arasında ortaqlıq bənzərliyi yaratmaqla öz millətinə mənsubiyyət hissini gücləndirir. Nəticədə bu birlikdən doğan siyasi institutlaşma prosesi baş verir, yəni dövlət yaranır. Buna görə də sadaladığımız strateji elementlərdir. Müxtəlif tarixi mərhələlərdə bəzən hər bir cəmiyyətdə milli identikliyin pozulması ilə bağlı həyəcan təbii çalır. Bu da tarixi inkişafın müəyyən keçid mərhələlərində baş verir. Biz belə mərhələlərdən birini geridə qoyduq. İmtahanı layiqincə verə bildik”.

Bu fikirləri “Yeni Müsavat”a millət vəkili Hikmət Babaoğlu deyib. Millət vəkili vurğulayıb ki, müstəqillik tariximizdən daha çox yaşlı olan müharibə milli düşüncədə yorğunluq yaradırdı: “Azərbaycan xalqının qalib xalqa çevrilə bilməsinin səbəbini axtararkən Prezidentin səsləndirdiyi fikirlərə istinad etməliyik. Azərbaycan Prezidenti demişdi ki, bizi Qarabağa qaytaran tarixi yaddaşımız oldu. Tarixi yaddaş əslində milli yaddaşın əsas komponentidir. Ən əsası biz özümüzün kim olduğumuzu yenidən dərk etdik. Bu baxımdan Azərbaycan xalqı mədəni cəhətdən dünyanın ən güclü xalqlarından biridir. Çünki qalibiyyət də, məğlubiyyət də, milli kimlik də mədəni

müqavimətlə mümkündür. Əgər hər hansı yan təsirlərlə xalqın milli mədəniyyəti qırılma nöqtəsinə gəlsə, əsl məğlubiyyət bu zaman baş verir. Sosioloq kimi baxdıqda Azərbaycan xalqının bu keyfiyyətini yüksək dəyərləndirirəm. İkincisi, əlbəttə, bu prosesdə milli vətənpərvərlik hisslərinin tərbiyə olunmasıdır. Yenə də Prezidentin fikirlərinə istinad edərək xatırlatmaq olar ki, torpaqlarımızın işğaldan azad edilməsində məhz ən yeni nəsil mühüm rol oynadı. Vətənpərvərlik hisslərinin tərbiyə olunmasında Azərbaycanın bütün institutlarının dölgün, düzgün və strateji baxımdan fəaliyyət göstərdiyini qəbul etməliyik. Nəticə etibarilə fərdlər, vətənpərvərlik

Milli şüur, vətənpərvərlik **ÜSAVAT**
N 70 (8443) 25 aprel 2024

“Təhlükəsizliyimizi təhdid edən ideoloji risklər var”

Millət vəkili: “Fərdin şəxsiyyətə çevrilməsini təyin edən əsas faktor geniş sosial mühitdir”

təkcə ailədə deyil, məhəlli sosial mühitdə tərbiyə olunur. Hər bir insan sosial varlıq kimi ata-anasından daha çox ətraf mühitin övladıdır. Fərdin şəxsiyyətə çevrilməsini təyin edən əsas faktor geniş sosial mühitdir. Ailə mühiti, genetik kodlar mühüm təsir göstərir, amma kütləvi sosial mühit bunu dəstəkləməyə, müxtəlif fəsadlar yaranı bilər. Biz artıq yeni mərhələyə qədəm qoymaqdayıq. Əslində təkcə biz yox, əksər dünya xalqları. Bu, yeni informasiya cəmiyyətinin formalaşması ilə əlaqədardır. Çünki şəxsiyyətin formalaşmasında təkcə sosial mühit deyil, infor-

masiya mühiti də ciddi təsir göstərir. Mən müəllifi olduğum monoqrafiyada şəxsiyyətin formalaşmasını təyin edən faktorları yenisini əlavə etməmişəm. Homo sapiensə qarşı olaraq mən yeni insan tipini homo informatikus kimi seçiyənləndirmişəm. Bu kitabı mən 2014-cü ildə yazmışam. İddia etmişdim ki, növbəti mərhələdə homo hibritikus, yəni hibrid insan olacaq. Biz bu gün buna əyani surətdə şahidlik edirik. Artıq dünyada hibrid insanlar yadırlar. İnsanların bədənində xüsusi mikrocihazlar yerləşdirilir, onun düşünmə qabiliyyətinə təsir edəcək sinir uclarını

həmin cihazlarla əlaqələndirirlər. Bu isə milli kimlik üçün təhdid yaradır”.

H.Babaoğlu hesab edir ki, milli mövcudluğun immuniteti vətənpərvərlik, milli mədəniyyət və dil olmalıdır: “Bütün bunlar Azərbaycanda məqsədyönlü dövlət siyasəti olaraq təbliğ olunur. Azərbaycan cəmiyyəti bu prosesdə fəal iştirak edir. Azərbaycan Prezidenti andıçma prosesində vurğuladı ki, bizim təhlükəsizliyimizi təhdid edən ideoloji risklər var. Düşünürəm ki, bu gün biz hamımız bu riskləri nəzərə almalıyıq. Azərbaycan cəmiyyətində məzhəb, sosial təbəqələr müstəvisində, universal dəyərlərə münasibətdə, insan hüquqları, azadlıq kimi məsələlərə bağlı manipulyasiya etməklə təbəqələşmə yaratmağa çalışırlar. Azərbaycanda çox sayda cərəyan var. Ərəbistandan gələn məzhəb, İrandan gələn radikal məzhəbçilik Azərbaycan cəmiyyətinin bərabərliyini, həmrəyliyinə təhdid edə bilər. Qərbdən gələn yalançı demokratiya xüsusilə gənclərin birliyi üçün risk yarada bilər. İnformasiya manipulyasiyası insanı idrak keyfiyyət-

lərindən məhrum edə bilər. Artıq fərdi onun əqli deyil, informasiya bazası yönləndirir. Bu isə çox təhlükəlidir. Buna görə də hesab edirəm ki, bu istiqamətdə işləməliyik”.

Millət vəkili fikrincə, Azərbaycan gəncləri gələcəyin peşələrinə diqqət yetirməlidirlər: “Bu gün gənclərin qarşısında duran ən mühüm vəzifələrdən biri, əlbəttə, peşə seçimi ilə bağlıdır. Lakin hansı peşəni seçməsindən, nə qədər yüksək keyfiyyətlərə malik olmasından asılı olmayaraq peşənin daşıyıcısı vətənpərvər deyilsə, nə peşəsinin, nə də nailiyyətlərinin heç bir əhəmiyyəti qalmır, çünki milli maraqlara xidmət etməyəcək. Buna görə də hesab edirəm ki, Azərbaycan gəncləri üçün trend gələcəyin peşələrinə sahiblənmək olmalıdır. 2050-ci ilə qədər bu gün mövcud olan peşələrin təxminən 50 faizindən çoxu artıq mövcud olmayacaq. Gələcəkdə milli inkişafımızı təmin etmək üçün bütün vətəndaş cəmiyyəti institutları, elmi institutlar prosesə qoşulmalı, əlindən gələni etməlidir”.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Nigar HƏSƏNLİ

Çörəyə tələb aşağı düşdü, qiymətlər də enəcəkmi - ekspertlər açıqladı

“Unun qiyməti ucuzlaşmaqda davam edəcək, bu, çörəyin qiymətinə də təsir göstərə bilər”

Azərbaycanda əhalinin istehlak səbəbindən əsas yeri tutan un və çörək məhsullarının həcmi bir qədər də azalıb. 2024-cü ilin ilk rübündə 262.1 min ton çörək istehsal edilib. Bu da illik müqayisədə 8.2 faiz azalmadır. Azalma həmçinin buğda ununda da müşahidə edilir. Məsələn, 2023-cü ilin birinci rübündə 391.07 min ton buğda unu istehsal edildiyi halda, bu, 2024-cü ildə azalaraq 365.38 min tona düşüb. Bu da 6.5 faiz azalmadır. (Banker.az)

Unlu qənnadı məhsullarının istehsalı illik 0.2 faiz azalaraq 18.1 min ton olub.

Əhalinin artımına rəğmən, ölkədə buğda məhsulları və çörəyin istehsalı azalmaqdadır. Məsələn, Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına görə, 2023-cü ildə unun istehsal həcmi illik müqayisədə 2.6 faiz azalaraq 1 mln. 328.75 min tona, çörək isə 3.1 faiz azalaraq 1 mln. 207.15 min tona düşmüşdü.

Buğdanın istehsal və istehlakının zəifləməsi idxala da təsirini göstərməkdədir. Dövlət Gömrük Komitəsinin məlumatlarına görə, 2023-cü ilin ilk üç rübündə ölkəyə xaricdən (90% üzərində Rusiya) 356.15 min ton (108.76 mln. \$) buğda idxal edildisə, cari ildə bu rəqəm 212 min tona (48.07 mln. \$) düşüb.

2023-cü ildə bir ton buğda Azərbaycana 305.3 dollara başa gəlirdi, cari ildə bu rəqəm 226.8 dollara düşüb.

Azərbaycanda çörək və un məmulatlarına tələb düşməkdədir, bunun başlıca səbəbi nədir? Bəs bu amil qiymətlərə təsir edəcəkmi?

İqtisadçı ekspert Eyyub Kərimli mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”a dedi ki, iqtisadi qanunauyğunluğa əsasən əgər əhali artırsa, tələb də artmalıdır: “Əhalinin artması fonunda tələbin aşağı düşməsinə müşahidə edirik, bu onu deməyə əsas verir ki, ölkədə çörək istehlakı optimallaşıb. İnsanlar daha rəşional şəkildə un və çörək məmulatlarından istifadə edirlər. Bu sahədə əvvəllər biz israfçılıq müşahidə edirdik. Bu həm də onu deməyə əsas verir ki, israfçılıq daha da azalır. Yəqin ki, insanlar öz rasionlarında çörək məmulatlarını daha da azaldıblar, sağlam həyata, diyetaya üstünlük verirlər. Bu sözsüz ki, daha geniş miqyas alır. Bu amil də çörək və un məmulatlarının istehlakına öz təsirini göstərir. Əlbəttə, çörəyin istehlakı çörəyin qiymətinə təsir göstərməz. Çörəyin qiymətinin formalaşmasında taxılın və buğdanın qiyməti öz təsirini göstərir. Bu baxımdan düşünmürəm ki, çörəyin istehlakı hansısa formada çörəyin qiymətinə təsiri olar. Çünki biz əsasən taxılı digər ölkələrdən idxal edirik və bu da öz təsirlərini göstərir”.

Məlumat üçün deyək ki, 2023-cü ildə Rusiyadan Azərbaycana gətirilən buğdanın idxalı artıb, dəyəri isə azalıb. Dövlət Statistika Komitəsinin

məlumatına görə, 2023-cü ilin yanvar-avqust aylarında Rusiyadan Azərbaycana 132,6 milyon dollar dəyərində 516,5 min ton buğda idxal edilib. Bu da keçən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə miqdar baxımından 35,8 faiz çox, dəyər baxımından isə 4,7 faiz az deməkdir. Başqa sözlə, Rusiyadan gətirilən buğdanın miqdarı artıb, dəyəri isə azalıb. Bu da buğdanın idxal qiymətinin ucuzlaşdığını göstərir.

İqtisadçı Xəlid Kərimli də mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”a fikirlərini açıqladı: “Mart ayının katirovkalarına baxdım, Rusiyadan buğdanın tonunun ixracı aşağı düşüb, mart ayında bu, 9 faizə kimi düşüb, halbuki 8.9 faiz idi, FOB qiyməti 202 dollarlara düşüb. Yəni bir ildə 30 faizədək ucuzlaşma olub. Son üç ayda isə 16 faiz ucuzlaşma olub. Unun qiyməti ucuzlaşmaqda davam edəcək. Ola bilsin ki, bu, çörəyin qiymətinə də təsir göstərsin.

Çörək elə məhsuldur ki, qiymət çox olsa da, az olsa da istehlakçı çox dəyişmir. Burada bir neçə amilin təsiri özünü göstərə bilər. Son zamanların dəbi, insanların getdikcə maariflənməsi, əhalinin maddi vəziyyətinin yaxşılaşması, bu amillərin təsiri ola bilər. Əhali maarifləndikcə öz rasionunu dəyişir, qida rasionunda çörək məmulatlarının payını aşağı salır. Televiziya, mətbuat, həkimlər - kardioloq, mədə-bağırsaq həkimləri çörəyi azaldın deyirlər. Təbliğatın təsiri var. İstehlakımızın 40-50 faizini çörək təşkil edirdi. Hazırda bu proporsiya təsirlər altında dəyişir. Eyni zamanda çörək həmişə kasıbın məhsulu olub. Əhalinin maddi vəziyyəti yaxşılaşdıqca tədricən daha bahalı məhsulları alma imkanı formalaşır. Çörək məhsullarının qiyməti həs-

saslığı çox aşağıdır. Qiymət azalsada da, bunların istehlakı dəyişmir”.

Qeyd edək ki, Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin məlumatına görə, ölkənin buğdaya ümumi tələbatı ildə 3,2-3,3 milyon ton təşkil edir. 2023-cü ildə sahələrdən 2 milyon 975 min 3 yüz ton məhsul toplanmış, məhsuldarlıq 32 sentnərə bərabər olub. Məhsulun 62,7 faizini, yəni təqribən 1 milyon 854 min tonunu buğda təşkil edib. Deməli, təqribən 40 faiz buğdanı xaricdən idxal edirik. Bu məqsədlə hər il böyük məbləğdə vəsait xərcləyirik. 2022-ci ildə xaricdən 1 milyon 300 min ton buğda idxal edilib. Ölkəyə idxal edilmiş ərzaqlıq buğdanın 1 tonunun orta qiyməti 341 dollar (579 manat), 2021-ci ilin eyni dövründə isə orta qiymət 282 dollar (480 manat) olub.

□ **Afaq MİRAYIQ, “Yeni Müsavat”**

Hüquqi şəxslər üçün yeni tələblər - səlahiyyət mənimsəyən kimlərdir?

Deputat: "Bu, yalnız prosesi özbaşına həyata keçirənlərə aiddir"

Mülki Məcəlləyə hüquqi şəxslərlə bağlı mühüm yenilik ediləcək. Belə ki, hüquqi şəxslərin nizamnamələrində dövlət və yerli özünüidarə orqanlarının səlahiyyətlərinin mənimsənilməsinə, habelə dövlət nəzarəti və yoxlama funksiyalarının nəzərdə tutulmasına yol verilməyəcək. Bu, Milli Məclisin aprelin 23-də keçirilən iclasında müzakirəyə çıxarılan Mülki Məcəlləyə təklif edilən dəyişiklikdə əksini tapıb. Bu halda publik hüquqi şəxslər və müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən təsdiq olunmuş nizamnaməsi ilə dövlət nəzarəti və yoxlama funksiyaları verilmiş hüquqi şəxslər istisna olacaq. Qeyd edək ki, hazırda qüvvədə olan qanuna görə, nizamnamələrində dövlət və yerli özünüidarə orqanlarının səlahiyyətlərinin mənimsənilməsinə, habelə dövlət nəzarəti və yoxlama funksiyalarının nəzərdə tutulmasına yol verilməsinə dair tələb yalnız qeyri-hökumət təşkilatlarına şamil olunur. Qanun layihəsi səsverməyə çıxarılaraq birinci oxunuşda qəbul edilib. Bəs dövlət qurumlarının və bələdiyyələrin səlahiyyətlərini hansı hüquqi şəxslər mənimsəyirdi? Yeni qanundan sonra kimlər hansı səlahiyyətlərini itirəcək?

Bəziləri bu dəyişikliyi qeyri-hökumət təşkilatlarının funksiyalarının məhdudlaşdırılması kimi də dəyərləndirir.

Milli Məclisin deputatı Fazil Mustafa mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a fikirlərini açıqladı. O dedi ki, hər hansı bir səlahiyyət həddini aşma əslində normal bir məhdudiyyətlə qarşılaşmalıdır: "Çünki hər bir qurum öz işini qurmalıdır. Bunun ictimai nəzarətə heç bir aidiyyəti yoxdur. Burada söhbət yoxlamalardan gedir. Hüquqi şəxslərə verilmiş səlahiyyətlər çərçivəsində hansısa bir qurum üzərində funksional fəaliyyətin məhdudlaşdırılmasından söhbət getmir. Bu, yalnız prosesi özbaşına həyata keçirənlərə aiddir. İctimai nəzarətə də mane olacaq addım nəzərdə tutulmur. Ona görə də normal bir qanun layihəsidir. Yalnız özbaşına, başqasına aid olan səlahiyyəti yerinə yetirənlərə aiddir. Buna yol verənlər məsuliyyət daşıyacaqlar".

□ **Afaq MİRƏYİQ,**
"Yeni Müsavat"

Azərbaycanda məhkəmələr hər il 15 mindən çox məhkuma törətdiyi cinayət əməlinə görə müxtəlif müddətə cəzalar kəsir.

Dövlət Statistika Komitəsindən verilən məlumata görə, ölkədə məhkumluq ən çox iki cinayət növü üzrə baş verir: narkotik cinayətləri və oğurluq. Məsələn, 2022-ci ildə 7498 nəfər narkotik cinayətlərinə görə, 2798 nəfər isə oğurluğa görə cəzaçəkmə müəssisələrinə göndərilib.

Hər il 500-dən çox

adam xuliqanlığa görə, 600-dən çox adam isə yol qəzalarına görə həbsxanalara salınır. 2023-cü ildə narkotiklərə görə cəzalanın sayı isə daha da artıb.

Beləliklə, ölkədə xüsusən də narkotik cinayətlərinin durmadan artması böyük narahatlıq doğurur. Hüquq müdafiəçisi Çingiz Qənizadənin bununla bağlı "Yeni Müsavat"a dediklərindən sitat: "Bir sıra cəzaçəkmə müəssisələrində moni-

Narkotik və oğurluq cinayətləri "dəbdədir" - səbəblər

Mahmud Hacıyev: "Bu cür cinayətlərin artmasının ən başlıca səbəbi budur ki..."

torinqlər keçirdik və müşahidə etdik ki, həddindən artıq sıxlıq yaşanır. Çox təəssüf ki, son vaxtlar xüsusilə narkotiklə bağlı həbs olunanların sayı durmadan artır".

Statistik məlumatlardan da görünür ki, 2010-2022-ci illər ərzində narkotik cinayətlərinə görə məhkum olunanların sayı təxminən 3 dəfə (2,92 dəfə) artıb - 2569-dan 7498-ə yüksəlib. Həmçinin bu illər ərzində narkotik biznesinin "çiçəkləndiyi" müşahidə olunur. Narkotik maddələrin ölkəyə necə daxil olmasına gəldikdə, məlum olduğu kimi, onların əksər hissəsi qaçaqmalçılıq yolu ilə tedarük edilib - 295,9 və 1123,6 kq (ümumi çəkinin 34%-i və 22,3%-i) və bu göstərici 3,8 dəfə artıb. O cümlədən pandemiya dövründə quru sərhədləri və təndəşlər üçün bağlı olanda da Azərbaycana qaçaqmalçılıq yolu ilə narkotik vasitələr daxil olub: 2020-ci ildə 2068,5 kq, 2021-ci ildə 2950,7 kq, 2022-ci ildə 1123,6 kq, yəni 6 tondan çox. Aydın məsələdir ki, bunlara xaricdə istehsal olunan narkotiklər, ilk növbədə, heroin və ucuz sintetik narkotiklər daxildir ki, onların da Azərbaycana gəlişi barədə son illərdə çox danışılır.

Həmçinin statistikadan görünür ki, ölkədə oğurluq

halları xeyli artıb. Tamah məqsədilə həyata keçirilən cinayətlərdə mal-qara, mobil telefon, avtomobil, avtomobil hissələri, pul, məişət, geyim əşyaları, elektrik naqilləri, bank kartlarından oğurluq kimi oğurluq növlərinə rast gəlinir.

Bəs niyə Azərbaycanda narkotik və oğurluq cinayətləri dəbdədir? Bu, sosial vəziyyətlə əlaqədardır, yoxsa başqa səbəblər var?

Mövzu ilə bağlı sabiq polis rəisi, hüquqşünas Mahmud Hacıyev "Yeni Müsavat"a danışdı: "Ümumiyyətlə, narkomaniya bütün dünyada bəladır. Yeni bu problem təkcə Azərbaycanda yaşanmır, bütün dünyada yaşayır. Hətta ən qabaqcıl hüquq-mühafizə orqanları, ən yüksək səviyyədə güc strukturları olan ölkələr belə bu problemin öhdəsindən gələ bilmir. Kiməsə desə ki, bu problemin qarşısını tamamilə ala biləcək, bu, absurd fikir olardı. Çünki dünyada narkobiznesin arxasında böyük fiqurlar, qurumlar dayanır, hansı ki, bir sıra ölkələrdə dövlətin fəaliyyətinə də təsir edə bilərlər. Bu nöqtəyi nəzərdən problem qarşısalmazdır. Yalnız müəyyən tədbirlərlə bu problemi azaltmaq mümkün olar.

Aydın məsələdir ki, ölkəmizdə ildən-ilə narkotik cinayətlərinin artması həm dövlət strukturlarını, həm

də hüquq-mühafizə orqanlarını ciddi narahat edir. Məlumdur ki, narkotik maddələr daha çox xaricdən daxil olur, eləcə də ölkəmizdə də yarananlar var. Doğrudur, bu məsələ ilə bağlı ölkəmizdə vəziyyət Rusiyada olduğu kimi deyil, amma hər halda, artım varsa, bu istiqamətdə aparılan tədbirləri daha da gücləndirmək lazımdır.

Narkotik maddələr ölkəmizə daha çox İrandan daxil olur. Tez-tez mətbuatda İrandan ərazimizə narkotik qaçaqmalçıların keçmək istədiyi haqda məlumatlara rast gəlirik. Çünki İran maraqlıdır ki, Azərbaycanda narkomaniya, narkotik maddələrə aludə olan insanlar artsın, gənclərimiz məhv olsun. Dövlət Sərhəd Xidmətinin Sərhəd Qoşunları, Gömrük Komitəsi, Daxili İşlər Nazirliyi kompleks şəkildə çalışmalıdır ki, bu problem azalsın. Bu kompleks qurumlara narkoloji dispanserlər də daxildir.

Bir məsələni qeyd etmək istədim, bir müddət öncə Maştağada yerləşən, hər cür gözəl şəraiti, imkanları olan, sanki sənatoriyaya bənzəyən Narkoloji Dispanserin baş direktorunun və müavininin rüşvət üstündə saxlanıldığını eşitdik. Halbuki dispanser narkomaniyanın qarşısının alınması üçün

yaradılıb, onun bu rəhbər şəxsləri isə insanlardan rüşvət alır və aparılan mübarizəyə zərbə vurur. Hüquq-mühafizə orqanları bacardıqları qədər narkomaniyaya qarşı mübarizə aparır, digər tərəfdən isə bu məsələdə böyük əhəmiyyətə malik dispanserin direktoru və müavini narkotik istifadəçilərindən rüşvət alır ki, nə qədər istəyirsən narkotik qəbul et. Bu halda narkomaniya ilə necə mübarizə aparmaq olar? Bu məlumatı eşidəndə mən şəxsən dəhşətə gəldim. Bu baxımdan qeyd edərim ki, bu yöndə işlər kompleks şəkildə həyata keçirilməlidir.

O ki qaldı oğurluq cinayətlərinin artmasına, bunun bir çox səbəbləri var. İlk növbədə onu qeyd edim ki, oğurluqla bağlı məsələdən söz açanda demək lazım deyil ki, oğurluğu edən şəxs əvvəllər məhkum olunub. Əvvəllər məhkum olunmuş şəxsin təkrar oğurluq etməsi cəmiyyətə başucalıq gətirən amil deyil. Bu, çox pis haldır. Tez-tez televiziya, mətbuatda hansısa oğurluq hadisəsi haqqında danışanda dərhal qeyd olunur ki, cinayəti törədən əvvəllər məhkum olunmuş şəxsdir, sanki bununla oğurluğu sığortalanmış olurlar. Bu çox pis dərdədir. Sual oluna bilər ki, əvvəl məhkum olunmuş şəxs niyə yenidən həbsə getmək istəsin? Niyə 5 il həbs yatıb-çıxandan sonra yenidən məhbussluğa can atsın? Hesab edərim ki, həbsdən çıxan insanların sosial-iqtisadi problemlərini həll etmək lazımdır ki, yenidən həbsə düşməsin. Yeni oğurluq cinayətlərinin artmasının bir səbəbi sosial-iqtisadi problemlərdir və araşdıranda məlum olur ki, oğurluq edənlərin böyük əksəriyyəti əvvəllər məhkum olunanlardır.

Digər səbəblərdən biri isə ailə tərbiyəsindən, mühitdən təsirlənərək, kriminal meyilli olan insanlardır. Həmçinin iradəsi zəif olan, sosial-iqtisadi problemlərə dözməyən insanlar da var ki, onlar da çıxış yolu kimi oğurluğu seçirlər. Yəni müxtəlif səbəblər, hallar var".

□ **Xalidə GƏRAY,**
"Yeni Müsavat"

Gəncə Ağır Cinayətlər Məhkəməsinə hakim Natiq Əliyevin sədrliyi ilə Şəmkinin sabiq icra başçısı Alimpaşa Məmmədovun cinayət işi üzrə məhkəmə prosesi davam edir.

Musavat.com xəbər verir ki, prosesdə mülki iddiaçı Sahibkarlığın İnkişafı Fondunun nümayəndəsi çıxış edib. Bildirib ki, "Abad Şəmkir" və "Şəmkir Səbəti" sahibkarlıq müəssisələrinin üzərində yaranan borc iddiaları üzrə zərər ödənilib. Nümayəndə mülki iddia üzrə obyektlərin üzərindən həbsin götürülməsinə etiraz etmədiyini açıqlayıb.

Alimpaşa Məmmədovun vəkili Camal Əliyev mülki iddianın geri götürülməsini əsas götürərək əmlakların üzərinə qoyulmuş həbs qərarının ləğv edilməsini tələb edib.

Məhkəmə vəsatəti təmin etməyib. Hakim deyib ki, bu məsələyə hökmdə hüquqi qiymət veriləcək.

Məhkəmədə bildirilib ki, 500 min manat ümumi bor-

Həbsdəki başçı yarım milyonluq zərərin bir hissəni ödədi

"Abad Şəmkir" və "Şəmkir Səbəti" geri istəyir

cun 185 min manatı ödənilib. Alimpaşa Məmmədov qalan məbləği ödəyəcəyini bildirib.

Alimpaşa Məmmədov 2022-ci ilin aprel ayında Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti tərəfindən kompleks əməliyyat-istintaq tədbirləri nəticəsində həbs olunub.

Sabiq icra başçısı Cinayət Məcəlləsinin 179.4 (mənimləmə), 193-1.3.2 (cinayət yolu ilə əldə edilmiş pul vəsaitlərini leqallaşdırma),

308.2 (vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə), 311.3.2 və 311.3.3-cü (təkrar, külli miqdarda rüşvət alma) maddələri ilə cinayət məsuliyyətinə cəlb edilib.

Növbəti məhkəmə prosesi mayın 23-nə təyin olunub.

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
Musavat.com

Bakıda məşhur restoranda nöqsanlar aşkarlandı, AQTa bağladı

Bakıda restoranda yoxlama aparılıb, nöqsanlar aşkarlandı.

Bu barədə Musavat.com-a Azərbaycan Qida Təhlükəsizliyi Agentliyindən məlumat verilib.

Qeyd olunub ki, daxil olan vətəndaş müraciəti əsasında agentlik

əməkdaşları paytaxtın Xətai rayonu, Yusif Səferov küçəsi 23A ünvanında fəaliyyət göstərən "Kristal plaza Baku" restoranında plandankənar yoxlama keçirib. Baxış zamanı ictimai iaşə müəssisəsinin qida təhlükəsizliyi ilə bağlı tələblərə cavab vermədiyi, mətbəx sahəsində sanitariya-gigiyenik qaydalara əməl edilmədiyi, temperaturun monitorinq və qeydiyyatının aparılmadığı, müvafiq təmizlik işlərinin həyata keçirilmədiyi, işçi heyətin xüsusi geyim forması ilə təmin olunmadığı və gigiyenik təlimlərə cəlb edilmədiyi müəyyən olunub.

Faktla bağlı qanunvericiliyə uyğun olaraq müəssisənin rəhbərliyi inzibati məsuliyyətə cəlb edilib, restoranın fəaliyyəti məhdudlaşdırılıb.

öldürməyə cəhd edib:

"Guya mənə soyuq dəymə dərmanı vermişdi. İçdim, komaya düşdüm. Məni zəhərləyib öldürmək istəyirdi".

Zəhərləyib öldürmək cəhdi ilə bağlı istintaq dövründə araşdırma aparılıb. Lakin cinayət işi başlanmasa rədd edilib. Bu qərar Əfqan Zeynalovu narazı salıb və tələb edir ki, məhkəmə bu məsələ ilə bağlı yenidən araşdırma aparsın. İstintaq orqanı tərəfindən Nelli Fabriçnaya Cinayət Məcəlləsinin 179.4-cü (xüsusilə külli miqdarda mənimləmə və ya israf etmə) maddəsi ilə ittiham olunub.

Təqsirləndirilən tərəf iddia edir ki, Əfqan Zeynalov yoxa çıxan vəsaitlərlə bağlı məsuliyyəti öz üzərindən atmaq üçün Nelli Fabriçnaya şərhləyir.

Əfqan Zeynalovun rəhbərlik etdiyi "Murov TSK" şirkəti dəmir yolu stansiyaları və digər obyektlərin tikintisi, avtomobil yollarının çəkilməsi ilə bağlı tenderlərin qalibi olub. Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin hökmü ilə Nelli Fabriçnaya 11 il müddətinə azadlıqdan məhrum olunub. Bakı Apelyasiya Məhkəməsi hökmü qüvvədə saxlayan qərar verib.

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
Musavat.com

Kadrlar şöbəsi rəisinin 720 minlik oğurluq işi Ali Məhkəmədə

Aprelin 25-də Ali Məhkəmədə Azərbaycan vətəndaşı Nelli Fabriçnayanın şikayətinə baxılacaq.

Musavat.com xəbər verir ki, Nelli Fabriçnaya ittiham üzrə özünü təqsirli bilmir, ona bəraət verilməsini istəyir.

Şikayət hakim İlkin Rəcəbovun sədrliyi ilə araşdırılacaq.

İstintaqın qənaətinə görə, cinayət işi üzrə zərərçəkmiş Əfqan Zeynalov "Avto Transyol"un baş direktoru olub.

Bu vəzifədə olarkən mühakimə olunub. Bundan sonra o, "Murov TSK" MMC yaradıb. Əfqan Zeynalov Nelli Fabriçnayanı 2018-ci ildə şirkətə işə götürüb. Bu şirkət "Azərbaycan Dəmir Yolları" QSC ilə dəmir yollarının tikintisi üçün müqavilələr bağlayıb. Həmçinin şirkət avtomobil yolları tikintisi ilə məşğul olub. Əfqan Zeynalov Nelli Fabriçnayanı

müxtəlif valyutalarda 720 min manatı oğurlamaqda və mənimləməkdə ittiham edir. Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinə iş üzrə araşdırma aparılarkən məlum olub ki, Əfqan Zeynalov 2015-ci ildə Lənkəran Ağır Cinayətlər Məhkəməsi tərəfindən müxtəlif maddələr, o cümlədən imza və sənədlərin saxtalaşdırılması maddəsi üzrə 7 il müddətinə azadlıqdan məhrum edilib. O vaxt "Avtotransyol" şirkətinin baş direktoru olub. Əfqan Zeynalov

2021-ci ildə Nelli Fabriçnayanın saxta imzası ilə etirafçı ərizəni istintaqa təqdim edib. Əfqan Zeynalov Prezidentə və ölkənin birinci vitse-prezidentinə müraciətində İkinci Qarabağ müharibəsində iştirak etdiyini göstərsə də, Müdafiə Nazirliyindən Nelli Fabriçnayanın vəkili sorğusuna cavab olaraq bildiriblər ki, belə bir hərbi qulluqçu onların siyahısında olmayıb.

Əfqan Zeynalov şikayətində iddia edib ki, işlərin görülməsi üçün kadrlar şöbəsi-

nin müdiri olan Nelli Fabriçnaya etibarname verib. İstintaq sənədlərinə görə, Əfqan Nəllinin yaşadığı evlə üzbəüz kirayə ev tutub, tenderlərdən əldə olunan pulları orada yerləşdirilən seyfə saxlayıb. İddia olunur ki, Nelli Fabriçnaya 300 min dollar bir, 100 min dollar bir, 400 min dollar bir pulu seyfədən götürüb. Həmin pullardan ümumilikdə 720 min manatı mənimləyib. İstintaqa ifadəsində Nelli Fabriçnaya deyib ki, pulların bir hissəsini kömək məqsədilə şirkətin xadiməsi olan Mehriban adlı xanıma, bir hissəsini isə özünün keçmiş sevgilisi Rauf adlı şəxsə verib. O, xadimə və sevgilisinə ümumilikdə 103 min xərclədiyini açıqlayıb.

Əfqan Zeynalov iddia edib ki, Nelliyə etibar etdiyinə seyfə onun evinə qoyub. Onun etibarından istifadə edən Nelli Fabriçnaya əməlinin üstü açılmasın deyərək onu

Bu il Avropada qaz qiymətləri 2023-cü illə müqayisədə 30 faiz ucuzlaşacaq

2024-cü ildə Avropanın TTF qaz qovşağında qiymətlər əvvəlki ilə nisbətən 30 faiz aşağı olacaq.

Musavat.com xəbər verir ki, bu, Beynəlxalq Enerji Agentliyinin (BEA) qaz bazarına dair hesabatında əksini tapıb.

Agentliyə görə, bu il qaz

qiymətlərinin hər milyon Britaniya istilik vahidi üçün 9 dollardan bir qədər aşağı olacağı gözlənilir. Bununla belə, TTF qiymətləri illik ifadədə demək olar ki, 50 faiz ucuzlaşsa da, onlar hələ də 2016-2020-ci illərin birinci rübünün orta göstəricisindən

55 faiz yuxarı qalır.

Eyni zamanda 2024-cü ilin birinci rübündə Asiya və Avropada spot qiymətlər böhrandan əvvəlki səviyyədən aşağı düşüb - müvafiq olaraq 2020-ci ilin dördüncü rübündən və 2021-ci ilin birinci rübündən bəri ən aşağı qiymətə

ABŞ-da isə zəif tələblə birlikdə hasilatın davam edən artımı qazın qiymətlərinin mart ayında son 30 ildən çox müddətdə ən aşağı orta səviyyəyə enməsinə gətirib çıxarıb.

Asiyada spot LNG qiymətləri 2024-cü ildə Avropa mərkəzi qiymətləri ilə mü-

qayisədə yüksək səviyyədə qalacaq. Bu, Asiya bazarlarına artan LNG tədarükü üçün stimuldur.

Hesabata əsasən, ABŞ-dakı Henry Hub-da qaz

zın qiyməti bazar əsaslarının zəifləməsi fonunda 5 faiz azalmaqla bir milyon Britaniya istilik vahidi üçün orta hesabla 2,4 dollar təşkil edəcək.

□ **Musavat.com**

ÜSAVAT

Son səhifə

N 70 (8443) 25 aprel 2024

Rusiyada satanist məktəbli oğlan iki qızı bıçaqladı

Rusiyanın Petrozavodsk şəhərində 9-cu sinif şagirdi olan satanist oğlan iki qızı bıçaqlayıb.

Hadisə yerli gimnaziyanın 9-cu sinif şagirdi, 15 yaşlı Maşanın (ad dəyişdirilib) nənə və babasının yaşadığı mənzildə baş verib. Nənə və baba isə Avstraliyada tətildə olublar. Mənzildə keçirilən əyləncə məclisində qızın rəfiqəsi, yerli kollecdə oxuyan 17 yaşlı Lena (ad dəyişdirilib) və 15 yaşlı Ye-qor (ad dəyişdirilib) iştirak ediblər.

Bir müddət sonra Ye-qorla qızlar arasında mübahisə yaranıb. Ye-qor bıçağı götürərək qızlara hücum edib, boyun, döş qəfəsi və qarın nahiyəsinə zərbələr endirib. Qızlar çoxsaylı yara ilə ağır vəziyyətdə xəstəxanaya yerləşdiriliblər. Ye-qor polis tərəfindən saxlanılıb.

Müstəntiqlərin sözlərinə görə, Ye-qor qızları öldürməyə cəhd edib. Ona qarşı "öldürməyə cəhd" maddəsi üzrə iş açılıb.

Məlumatla görə, xəsarət alan qızlardan biri - Maşa Ye-qorun keçmiş sevgilisi olub. Onlar bir neçə gün əvvəl ayrılıblar və Ye-qorun dediyinə görə, qız öz rəfiqəsi ilə münasibətə başlayıb. Belə ki, Maşanın qızlardan xoşu gəlirmiş.

Ye-qorun yaxınları onun ayrılığı çox çətin keçirdiyini və özündə olmadığını iddia ediblər. Həmçinin onun tanışlarının iddialarına görə, Ye-qor məclisdən əvvəl dostlarından birinə qızları öldürməyi, sonra isə intihar etməyi planlaşdırdığını yazıb.

Bundan əlavə, Ye-qorun ilin əvvəlində intihara cəhd etdiyi də məlum olub.

Alimlər Günəşdə çox güclü partlayış qeydə alıb

Astronomlar aprelin 23-nə keçən gecə olduqca nadir günəş püskürməsinə qeydə alıblar. Qeyd olunub ki, ulduzda eyni vaxtda dörd yerdə partlayış baş verib. Yaxın günlərdə Yer kürəsində güclü maqnit qasırğası başlaya bilər.

Milli Aeronavtika və Kosmos Administrasiyasının (NASA) Günəş Dinamikası Rəsədxanasının məlumatlarına görə, partlayış Günəş səthinin Yərə baxan hissəsində baş verib. Alimlərin fikrincə, ləkələr maqnit sahəsi xətləri ilə birləş-

diyi üçün bu tip hadisə simpatik püskürmə adlanır. Onlardan biri püskürəndə digərlərinə püskürmə baş verir.

Demək olar ki, bütün qeydə alınmış hallarda simpatik püskürmələr eyni vaxtda iki partlayışla məhdudlaşır, on-

ların gücü zəif partlayışdan maksimum "X" sinfinə qədər dəyişə bilər. Bu halda söhbət supersimpatik püskürmədən gedir. Astronomlar hələ partlayışın ümumi gücünü təyin etməyiblər, lakin günəş plazmasının və radiasiyanın bir hissəsinin bir neçə gündən sonra Yərə çatması ehtimalı var.

Çiyələk bu xəstəliyin qarşısını alır

Çiyələk sağlam ağıl və güclü yaddaşı qorumağa kömək edir. Bu barədə Cincinatti Universitetinin Akademik Sağlamlıq Mərkəzinin alimləri araşdırma aparıblar. "Sonrakı həyatda demans, effektiv müalicəsi olmayan getdikcə daha ciddi bir ictimai sağlamlıq problemidir. Alzheimer xəstəliyi (AD) daxil olmaqla, neyrodəgenerativ xəstəliklərin orta yaşdan başlayaraq simptomlar görünənə qədər inkişafı onilliklər çəke bilər. Demans üçün əsas risk faktorlarından biri olan insulın müqavimətinin səviyyəsi də orta yaşda artır.

Çiyələk də daxil olmaqla, glümayevə istehlakının maddələr mübadiləsinə və idrak funksiyasına təsiri məlumdur və bu, demans riskini azalda biləcəyinə dair fərziyyələrə səbəb olur.

Bununla belə, müdaxilələrin metabolik parametrlərə heç bir təsiri olmayıb, bu, nümunənin ölçüsü, tədqiqat müddəti və ya çiyələklərdəki antosiyaninlərin dozası kimi müxtəlif amillərlə bağlı ola bilər. Antosiyaninlərin antiinflamatuar təsiri bu təsirin əsas izahatlarından biri hesab olunur", - məlumatda qeyd olunub.

Bunları bilirsinizmi?

1. Çində uşaqlar anadan olduğu andan 1 yaşında sa-yılır.
2. Sinqapurda sakkız çeynəmək və ya saxlamaq qadağandır.
3. "Coca-Cola" hazırlanarkən rəngləndiricidən istifadə edirlər, əsl rəngi yaşıldır.
4. Saat icad edilməmişdən əvvəl müəyyən bir vaxt ərzində yanmaya hazırlanmış şam saatları var idi. Zəng qurmaq lazım olduğu zaman şama iki tərəfdən mıx keçirilir, şam o səviyyəyə qədər yanır və mıxlar bir-birinə dəyərək səs çıxarırdı.
5. Əgər baharatlı bir şey yedikdən sonra bir çay qaşığı şəkər yesəniz, o sizin hərarətinizi azaldacaq.
6. Dalğıcıların üzərindəki su qırmızı və sarı işığı filtrləyərək hər şeyin mavi tonda olmasını təmin edir. Süni bir işıq qaynağıyla dalmaq isə su altının gerçək rənglərini görmənizi təmin edə bilər.
7. Almaniya da bir çox qocalar evinin önündə yaşlı vətəndaşların qaçıb getməsinin qarşısını almaq üçün saxta dayanacaqlar var.
8. Fillər bellərindəki dəri qırıqıqlıqlarını ağcaqanadları öldürmək üçün istifadə edirlər.
9. Paraqvarda hər iki tərəfdə qeydə alınaraq qan bağıslamaq üçün duel etməkləri sərbəstdir.
10. Bir qurtum dəniz suyunda milyonlarla bakteriya, yüz minlərlə bitki mənşəli plankton və on minlərlə heyvan planktonları mövcuddur

Bu xəstəliyi olanlar banan yeməlidir

- Banan qan şəkərini balanslaşdırmağa kömək edir.
- Ürək sağlamlığını qoruyur.
- İnsulin müqavimətini artırmağa təsirli.
- Hüceyrələri oksidləşdirici stressdən qoruyaraq yaşlanma əleyhinə təsir göstərir.
- Mədə narahatlığını aradan qaldırmağa kömək edir.
- Tərkibindəki kalium sayəsində güclü enerji mənbəyidir.
- Həzm sisteminin tənzimlənməsində rol oynayır.
- Toxluq hissi yaratdığı üçün pəhriz zamanı rahatlıqla istifadə edilə bilər.
- İdman performansını artırmağa kömək edən bədən həm də idmançıların üstünlük verdiyi qidadır.

15 gündə qarın piyini əridən içki

Yaz aylarında bir çox insan qarın piylərindən xilas olmağa çalışır. Qarın piyi həтта normal çəkiddə olan insanlarda belə yaranır. Bu piylərdən qısa müddətdə xilas olmaq elə də asan deyil. Ona görə də idman və sağlam qidalanma ilə yanaşı əlavə vasitələrlə prosesi dəstəkləmək önəmlidir.

Acarına içilən bəzi xüsusi sular qarın yağını əritməyə kömək edir.

Bu cür sular bağırsaq sağlamlığını tənzimləyir, həzm sistemini aktivləşdirir. Belə xüsusi reseptlə hazırlanan ən təsirli içkilərdən biri də zirə toxumu suyudur. Bağırsaqları aktivləşdirən zirə daha yaxşı bir həzm sisteminə sahib olmanıza imkan verir və maddələr mübadiləsinin sürətlənməsinə səbəb olur.

Zirə toxumu, həmçinin həzm fermentlərinə stimullaşdırıcı təsir göstərir və şişkinliyi azaldır. Səhərlər acqarına zirə suyu içmək bir çox sağlamlıq problemlərinə yaxşı təsir göstərə bilər. Gecə 2 xörək qaşığı zirə toxumunu bir stəkan suya əlavə edib qarışdırın. Toxumlar şişəcək və suya sarımtıl rəng verəcək. İstəməz, suya limon da əlavə edə bilərsiniz.

Zirə toxumunu qaynadıb çay kimi içməyi də seçə bilərsiniz. Hər iki halda içki səhərlər acqarına içilməlidir. Bunu 15 gün ərzində təkrarlasanız, inanılmaz effektivliyi hiss edə bilərsiniz.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: venimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Elsad MƏMMƏDLİ

Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500